

REVISTA PEDAGOGICĂ

LUMINA PENTRU TOTI

Nu este mărire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumină înainte de toate.

Națiunea ce mai mare
este aceea care are cele
mai multe școli.
Școala este sursa viito-
rului.

Familia și școala trebuie
să lucreze împreună la e-
ducația copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația și ajunge sco-
pului prin ajutorul instruc-
țiilor.

CAUZA ÎNTĂRZIERII APARIȚIUNII

Apariția revistei s'a întârziat câte-va numere și mai ales cele două precedente din cauza schimbării tipografiei; dar de aci înainte ea va apare regulat.

E. B.

NB. Orică privește redacția și administrația se va adresa a subsemnatul director :
piu Bălteanu, Bucuresci.

DESPRE METODUL INSTRUCȚIUNII în SCOALA PRIMARA¹

Modul său procedeu care arată cum trebuie să fie instrucțiunea se numește metod, — căruia în școală trebuie să i-se dea toată importanța, pentru-că de la acest mod său procedeu depinde ușurarea sau îngreuierea, ba chiar și imposibilitatea instrucțiunii.

Ca metoda să poată ușura instrucțiunea, înainte de toate trebuie să fie bun, acomodabil și bine-priceput de învățător; de-aceia învățătorul încă de la început trebuie să aibă în vedere *cunoștințele elevilor săi*, pentru-că acela care ar presupune în elevi cunoștințe de acele pe cari ei de fapt nu le au, ori procedează cu ei astfel ca și când n'ar avea nici o cunoștință, acela nici odată nu se va putea bucura de o bună reușită, ci din contră, întreaga sa nesuință spre o bună instrucțiune va fi o tortură atât pentru dînsul cât și pentru elevi.

Dacă învățătorul presupune în elevi un grad mai înalt de cultură, se poate întâmpla, ca ei să nu-l prindă; de-aceia dar va face foarte bine, dacă va lua în considerare *cultura spiritului lor*. — Nu numai atât: trebuie să ia în considerare atât scopul material cât și cel formal al instrucțiunii; pentru-ca elevii să-și câștige în școală toate cunoștințele de cari au lipsă în viața practică și pentru-ca să-și exerciteze și cultive toate lăturile.

Diversitatea obiectelor — care pretinde și metode diverse — reclamă să se ia în considerare *natura internă* a lor (obiectelor).

La metoda instrucțiunii se calculează mai întâi cursul, sau *intocmirea internă* a instrucțiunii, adică așezarea singuratecelor părți din instrucțiune.

¹ Comunicare, ținută în ședința publică a societății științifico-literară „Tinerimea-Română” la 9 Decembrie 1890 de Ioan G. Neamțu.

Se știe, că cursul instrucțiunii este de două feluri: *sintetic* și *analitic*.

Cursul sintetic începe cu părțile singuratice și după aceea succesiv trece la întregul; — de la ușor la greu, de la simplu la compus și de la singuratic la general. Învățătorul va începe cu reprezentațiunile parțiale singuratice, din care apoi compune *intuițiunile*; la *concepțiunile* va începe cu notele comune, pe care apoi le compune într'un întreg; de-așenea va procedea la *judecăți*, începând cu părțile lor constitutive.

Cursul analitic, calculează obiectul ca un întreg, descompunându-l în părțile sale, până când ajunge la părțile constitutive fundamentale, care numai suferă nici o descompunere. Judecata se descompune în conceptele sale și în fundamentul cunoștinții. Conceptul se descompune în notele sale, iar intuițiunea în reprezentațiunile sale parțiale.

Cursul sintetic în mod alegoric, se poate compara cu un edificiu, care trebuie edificat, iar cel analitic, cu edificiul, care trebuie dărâmat.

Cu toate acestea însă, amândouă cursurile sunt aplicabile. Atâta numai, că în aplicarea lor trebuie pusă mare importanță pe diversitatea scopului, pe care-l dorește instrucțiunea.

Cursul sintetic se aplică acolo, unde elevii n'au încă întregul despre care e vorba, așa d. e. când ei n'au nici un concept din care să se facă judecată și despre care apoi să se convingă. — Unde lipsește întregul, trebuie adunat și compus din părți singuratice.

Cursul analitic se aplică atunci, când elevii deja au cunoștință despre obiectul, care este la ordine; fără îndoială, că aici încă s'ar putea procedea în mod sintetic, pentru-ca să se întărească mai mult cunoștința elevilor, dar prin aceasta s'ar pierde numai timpul și s'ar câștiga desgustul lor.

La special cursul analitic se întrebuițează mai mult numai la repetiții și la examene, unde oamenii doresc să se convingă, dacă elevii au priceput ceea ce li s'a propus, —

dacă li s'a imprimat în memorie — și dacă sunt ei convinși despre adevărul lucrului? Cu aceste ocazii conceptele obscure li se mai clarifică, ce este necomplet se mai completează și ce este fals se mai îndreptează.

Instrucțiunea, în cea ce privește modul, cum trebuie prezentată descrierea instrucțiunii bine ordonată, ca elevii să poată pricepe și să li se imprime bine în memorie, trebuie să aibă o formă. Forma instrucțiunii, de asemenea este de două feluri: *forma dezvoltătoare* și *forma comunicătoare*.

Forma comunicătoare a instrucțiunii constă în acea, că învățătorul propunând, vorbește despre obiectul din chestiune în o legătură mai lungă ori mai scurtă — după cum e și obiectul — astfel, ca elevii numai ascultând cu atențiune, să-și poată câștiga cunoștințe.

Cea dezvoltătoare formă constă în acea, că învățătorul pune puterile spiritului elevilor săi în activitate astfel, ca ei singuri să afle adevărul lucrului din chestiune. Aceasta se întâmplă prin întrebări puse de învățător, la cari elevii răspund; și prin ocupațiuni, pe cari ei le resolvă. Forma aceasta de instrucțiune se numește *heuristică*, de la verbul grecesc: *evrica* (aflu).

Forma dezvoltătoare a instrucțiunii sau cea heuristică, se poate aplica numai la acele obiecte, al căror adevăr se află prin ajutorul cugetării și al judecății, apoi a căror representațiuni fundamentali se află deja în sufletul elevului și cari se pot reduce din cunoștințele câștigate anterior. — Chiar pentru ca elevii să se exerciteze în cugetare, trebuie propuse și dezvoltate astfel de obiecte în școala primară.

Forma cea comunicătoare, se poate aplica la toate obiectele, fără deosebire, pentru că tot cea ce știe omul, poate comunica și altuia. Cu toate acestea însă, trebuie aplicată numai la obiecte de acelea, cari nu sunt acomodate spre a le putea dezvolta; d. e. numiri, experiențe și evenimente istorice.

De forma comunicătoare se ține cea mai interesantă formă a înstrucțiunii primare și anume: *forma intuitivă*. Ea constă în arătarea unui obiect sensibil, pentru ca elevii să-și poată câștiga cunoștința despre dînsul.

După forma intuitivă, învățătorul va aduce și va arata elevilor obiectul sensibil, le va atrage atențiunea asupra lui pentru ca să-l poată contempla și observa cu deamănuntul și să-și câștige cunoștințe despre el, după ceia i-va da numele convenient și în fine îi va întreba și-i va reține ca să se exprime despre ceea ce ei au observat.

În interesul progresului înstrucțiunii e bine, ca învățătorul la arătarea unui obiect să observe următoarele reguli și principii ale savanților pedagogi ai zilei:

a) să se arate de-odată *un singur obiect numai*, pentru că arătându-se mai multe obiecte de-odată, elevilor li se împarte atențiunea, ba se poate întâmpla, ca ei să nu fie de loc atenți la obiectul de la ordine;

b) să se arate obiectul în cât se poate *în natură*, iar numai atunci, când acel obiect sau nu este față, sau nu se poate aduce înaintea simțului elevilor, să se ia refugiul la modele, tipuri, desemnuri, etc.;

c) să li se dea *timp de-ajuns*, ca să-l poată observa,— îndreptându-și atențiunea asupra lui, să poată face impresiune în dinșii;

d) *să nu se treacă de la un obiect la altul*, până când elevii nu și-au câștigat o intuițiune clară despre cel precedent, pentru că atunci intuițiunea câștigată mai înainte se uită;

e) *să se clarifice intuițiunea câștigată cât mai mult prin compararea obiectelor ce au similitate*;

f) intuițiunile câștigate *să se repetească adeseori*, vorbind cu elevii despre acele obiecte, cari deja s'au pertractat și dinșii le-a observat, dar cari însă la repetiție nu sunt față; aceasta pentru cuvîntul, ca să li se imprime intuițiunea și mai mult în memorie; — și în fine

g) elevii să fie siliți a răspunde și să vorbească despre obiectele arătate, pentru că prin acea dînsii învață cu încredința a se exprima mai complet și mai în legătură — se exercitează în vorbire.

Forma intuitivă a instrucțiunii constă mai departe din *preformarea sau imitarea* lucrului aceluia, pe care elevii prin exercitare să-l poată forma și ei până la dexteritate. Preformarea aceasta constă în acea, că învățătorul preformează înaintea elevilor acel lucru, despre care ei au să-și câștige cunoștințe și agilitate, le îndreptează atențiunea asupra acelui lucru, pentru ca să știe ce au să formeze, — și-i restrînge ca ei să formeze lucrul tocmai așa după cum trebuie.

Aici se cere ca învățătorul să *formeze* cât se poate de *clar și complet* lucrul, pe care elevii au de a-l forma după dînsul. Să nu se îndestuleze numai cu indigitări, pentru că atunci elevii nu vor fi în stare să formeze lucrul pretins așa cum se cuvine. Trebuie să le îndrepteze atențiunea asupra activității prin care dînsul formează ceva, căci de la atențiunea lor depinde cuprinderea lucrului ce și ei trebuie să-l formeze prin imitare.

Pentru ca elevii să nu se învețe de timpuriu neglijenți, adică ca neglijența să nu li se prefacă în obicei, ceia ce numai cu mare greutate și foarte târziu se poate stârpi, învățătorul va pretinde de la dînsii, ca cea ce formează să formeze în un mod de tot corespunzător și chiar de aceea el să le preformeze *de-odată puțin numai*, pentru că cu atît mai mult să-i succedă rezultatul; dacă elevii au de a forma mult după învățător, atunci mai mult li-se împrăștie și atențiunea.

În preformare, trebuie să se observe o *gradare corectă*, așa ca lucrarea ce urmează să se bazeze pe cea precedentă, pentru că numai astfel se ușurează formarea. Nu mai puțin, învățătorul se va folosi în anumite cazuri și de ajutorul elevilor mai dextrii, pentru că în această privință ei adese-ori

se pricepe unul pe altul cu mult mai bine de cât pe învățator.

Ca în ori-ce caz, așa și aici învățătorul trebuie să aibă *paciență*, chiar și dacă nu i-ar succede la început preformarea; nu trebuie să pretindă elevilor, ca de-odată să imitezze și să facă lucrul întocmai la fel cu dînsul, pentru că „tot începutul este greu“.

E bine să se ție cont însă, că lucrurile în cari elevii s'au inițiat deja, trebuiesc repetite adese-ori, ca din ce în ce să le facă tot mai corecte.

Tot de forma comunicătoare a instrucțiunii se ține și forma *prelegătoare*, sau *acroamatică*, în urma căreia învățătorul vorbește mai lung sau mai scurt despre o materie, la care elevii sunt pasivi nefăcînd alt-ceva de cât numai ascultă.

Această formă se poate aplica :

a) *La ori-care obiect*, fie el de ori-ce natură, pentru că despre cea ce știe omul, poate ține totdeauna o vorbire mai lungă ori mai scurtă ;

b) *la ori-care curs de instrucțiune*, atât la cel sintetic cât și la cel analitic, pentru că natura internă a instrucțiunii, nimic nu schimbă din prezentarea sa externă ;

c) *la ori-care scop al instrucțiunii*, fie inspirarea de representațiuni, convingere, ori escitare de simțuri, sau motivarea — mișcarea — voinții, dacă întocmirea internă a instrucțiunii nu împiedică acel scop ; și în fine

d) *la ori-care clasă de auditori*, a căror putere spirituală este dezvoltată și cultivată într'atâta, în cât despre orice li se vorbește, pot să cuprindă cu mintea.

Din cele premise se vede, că această formă de instrucțiune se poate aplica cu mai bun succes, numai în clase mai înalte, iar în clasele inferioare să se aplice numai ca formă laterală și e cu mult mai bine ca să se schimbe cu întrebuințarea celor-lalte forme.

La forma prelegătoare sau acromatică învățătorul va observa, ca ori-ce propunere să-i fie *clară și determinată*,

în cât elevii să o poată pricepe ușor și fără mare încordare, pentru că propunerea oratorică, plină de frase, figurî și perioade lungi, îngreuiază înțelesul; — va observa o *ordine naturală*, pentru ca să ușureze elevilor înțelesul materiei; — propunerea să-î fie cât se poate de *scurtă*, pentru că copiii nu sunt în stare să urmărească cu judecata lor o vorbire lungă și să și-o imprime; — va repeta cât se poate mai des materia despre care le-a vorbit, ca să se convingă dacă au priceput-o sau nu. Spre acest scop va trebui să întrebe pe fie-care elev; — propunerea trebuie să fie liberă, adică să nu se citească din manuale, pentru că prin citire ea devine moroasă, mai ales atunci când obiectul nu este interesant, și apoi chiar nici atențiunea elevilor nu poate fi așa bine controlată; — în fine învățătorul își va pune toată năsuința ca propunerea sa să fie *interesantă*, adică vorbirea să-î fie vie, să arate adese-orî importanța obiectului prin maniere vizibile, prin întrebări, etc.

Forma dezvoltătoare a instrucțiunii constă în aceea, că învățătorul nu prelege, ci — după cum s'a zis mai sus — pune în activitate puterile spiritului elevilor prin întrebări astfel, în cât prin răspunsurile lor precise, cu alte vorbe, prin activitatea spiritului lor, ei singuri, să afle adevărul. Forma aceasta de comun se numește și *erotematică*, de la cuvîntul grecesc *erotao* (întreb). Cu toate acestea, lucrul principal aici nu zace în întrebare, ci în dezvoltarea adevărului. Această formă se mai numește și *catehetică*, fiind că se aplică la instrucțiunea în catechism, de și nu se aplică exclusiv numai la instrucțiunea morală, ci alternativ cu forma comunicătoare.

La orî-ce instrucțiune, înainte de toate trebuie produse reprezentațiuni. La producerea reprezentațiunilor sunt trei cazuri posibile:

a) *când elevul nu are încă reprezentațiuni*. În acest cas învățătorul trebuie să-și întocmească lucrul astfel, în cât

representațiunea să se producă în elev după toate regulile inspirării intuițiilor și conceptelor;

b) când elevul are în sufletul său o reprezentațiune, dar numai *obscură*. În acest caz dezvoltarea reprezentațiunii nu constă în producerea, ci numai în înnoirea ei. Spre acest scop învățătorul trebuie să amintească locul, timpul, persoana și alte împrejurări, sub cari elevul și-a câștigat această reprezentațiune; și

c) când elevul are în sufletul său reprezentațiune *clară*. În acest caz, dezvoltarea ei constă singur numai din întrebări, pentru că reprezentațiunea este față, cu toate însușirile recerute.

La dezvoltarea judecăților și a concluziunilor de asemenea sunt trei cazuri posibile, tocmai acele arătate la reprezentațiunii și de aceea tot acele observații i se cer învățătorului.

Din punct de vedere economic, spre a cruța de astă dată atât timpul cât și spațiul, asupra regulilor inspirării intuițiilor și conceptelor, precum și ale judecăților și concluziunilor, îmi voi permite a reveni cu altă ocazie, trecând acum de-a-dreptul la ceea ce formează baza formii dezvoltătoare a instrucțiunii, adică la întrebări și răspunsuri.

Întrebarea este o propozițiune, din care se vede dorirea răspunsului. Prin întrebare se caută o reprezentație principală a judecății și anume a subiectului, predicatului, legăturii, sau a bazei judecății.

Pentru ca întrebatul să poată răspunde la întrebare, i se cere ca el să priceapă bine întrebarea, cu alte vorbe, să aibă reprezentațiunii *clare* despre cuvintele și reprezentațiunile eari trebuie să le împreune sau să le ia în răspuns; — să priceapă *punctul întrebării*, sau să știe despre ce este întrebare, pentru că se poate întâmpla ca el să știe singuraticile cuvinte din întrebare și cu toate acestea să nu știe despre ce este întrebare; — să aibă *acea reprezentațiune*, care din întrebare lipsește, dar care în răspuns trebuie să fie cuprinsă, pentru că numai așa o poate împreuna cu cuvintele

din întrebare — dar să aibă în acelaș timp și cuvîntul, cu care trebuie însemnată acea reprezentațiune numită, pentru că se poate întempla ca elevul să aibă reprezentațiunea și cu toate acestea să nu poată răspunde cu cuvîntul potrivit; — în fine întrebatul să aibă cunoștință și despre baza judecății, care trebuie conținută în răspuns.

La desvoltarea instrucțiunii, întrebările trebuie să fie de așa natură, în cât prin ele să se pună în activitate puterea spiritului elevilor și prin gândirea lor proprie să afle adevărul, pe care să-l presinte în răspuns. Pe lângă această întocmire internă, întrebările trebuie să mai aibă încă și alte proprietăți, esterne, și anume :

a) Întrebarea să fie cât se poate de *simplă*, adică în răspuns să se pretindă numai o singură judecată. — Sunt unele întrebări duple, la cari ca răspuns se pretind două sau mai multe judecăți. Astfel de întrebări duple și compuse pentru copii sunt prea grele, pentru că aici de odată trebuie să se compună mai multe judecăți și atunci foarte ușor se poate întempla, ca să se uite o parte din ele.

b) Întrebarea să fie cât se poate de *clară*, ca întrebatul să priceapă ușor acea despre ce este vorba, căci altmintrelea nu poate răspunde. O întrebare ar fi neclară atunci, când în ea se întrebuițează cuvinte pe cari elevii nu le pricep, sau când cuvintele din întrebare nu sunt colocate în ordinea naturală și iar atunci, când întrebarea nu e pronunțată destul de tare sau cu tonul cuvenit.

c) Întrebarea să fie *determinată*, astfel, în cât un singur adevărat răspuns numai să poată urma după dînsa, pentru că dacă întrebarea nu este determinată, atunci întrebatul nu poate afla de sine adevăratul răspuns. Chiar de acea întrebarea să aibă atâtea note posibile, câte se recer spre a determina cu deamănuntul obiectul despre care este vorba, și anume, dacă punctul de întrebare este o intuițiune externă sau internă, atunci în întrebare trebuie să fie cuprinse atâtea determinațiuni de loc și timp, câte sunt de lipsă pentru de-

terminarea mai de aproape pentru intuițiune; dacă e vorba, ca în răspuns să urmeze numele unui concept, atunci în întrebare trebuie să fie cuprinse toate notele esențiale ale aceleia; iar dacă în răspuns trebuie să urmeze o judecată întregă, atunci în întrebare trebuie să fie cuprinsă baza acelei cunoștințe. și

d) Întrebarea să fie *scurtă*, adică în ea să nu fie cuprinse mai multe reprezentațiuni de cât câte sunt de lipsă, pentru ca răspunsul să fie posibil; în cazul contrar, elevii nu pricep bine întrebarea, și chiar de acea în cât este posibil, să se încunjure adjectivele superflue, propozițiunile laterale și descrierile pe larg ale obiectului de la ordine.

Aici merită a fi atinse întrebările afirmative și negative, adică acelea, la al căror răspuns se cere numai un singur *da!*, sau *nu!* — În adevăr, că aceste întrebări pentru elev sunt cele mai ușoare, pentru că el la răspunsul lor, nu trebuie să cugete și judece mult și totuși poate răspunde bine; activitatea spiritului lui însă nu se poate dezvolta în asemenea cas. Dacă învățătorul folosește adese ori astfel de întrebări, atunci cunoștințele și capacitatea precum și puterea elevilor de a judeca și cugeta, se cultivă foarte puțin. — Astfel de întrebări se pot întrebuința la începutul instrucțiunii, sau la trecerea din o materie în alta, pentru că să se pună bază următoarei instrucțiuni; se mai pot întrebuința și acelor elevi, cari sunt de tot incapabili cu scopul, ca să li se inspire curajul, și astfel să se poată deprinde în vorbire; — astfel de elevi după puțină trebuiesc reținuți însă, ca întrebarea să o ia totdeauna în răspuns, ca prin aceea să li se țină atențiunea încordată și să li se deprindă memoria.

La distribuirea întrebărilor, învățătorul să fie cu mare atențiune asupra următoarelor lucruri:

a) Să întrebe de-odată numai pe câte un singur elev, pentru că la instrucțiunea dezvoltătoare este imposibil ca toți elevii să răspundă de-odată tot cu aceeași expresiune.

b) Să pună întâiu întrebarea, și după aceea să provoace

a i-se răspunde, pentru ca să poată ține atențiunea tuturilor elevilor încordată.

c) Întrebatului să-i dea timp ca să poată răspunde, pentru că la orî-care răspuns bun se pretinde și cugetare, mai ales însă acelor elevi, cari nu sunt deprinși în judecare.

d) În fie-care oră trebuie să întrebă atâți elevi, cât este posibil, pentru ca cu toții să fie atenți și toți să ia parte la instrucțiune.

e) Să nu treacă prea curând cu întrebarea de la un elev la altul, pentru ca prin întrebări prea dese să nu-și piardă firul materiei, sau să îngreueze înțelesul.

f) Să nu întrebă după ordinea, care elevilor le-ar fi cunoscută, pentru ca să-i poată ține în atențiune continuu.

g) Întrebările să se distribuie totdeauna după gradul puterii și culturii elevilor, pentru ca să se promoveze progresul și pentru ca fie-care să fie ținut în o activitate spirituală amăsurată.

Întrebările la instrucțiunea dezvoltătoare se propun pentru aceea, pentru ca după ele să urmeze un răspuns, din care apoi să se desvolte alte întrebări, cari să conducă pe elevi la cunoașterea lucrului, pe care au de a-l învăța, cea ce se poate clarifica din răspunsurile lor.

Răspunsurile, au și ele unele însușiri (proprietăți), și anume :

Orî-ce răspuns trebuie să fie *adevărat, determinat, clar și edat cu expresiunea cuvenită.*

Se poate întâmpla, ca învățătorul după întrebarea pusă, să nu capete nici un răspuns; atunci însă nu trebuie ca dînsul să-l spună elevului, ci mai bine să cerceteze cauza și să înlătore piedicile.

Cauza poate zace sau în învățător, sau în elev.

În învățător zace atunci, când dînsul nu pune la cunoștința elevilor toate reprezentațiunile mai sus arătate, pe cari elevii trebuie să le ia în răspuns în urma întrebării, sau atunci, când întrebarea nu are toate însușirile necesari.

În amândouă casurile, învățătorul trebuie să-și amendeze greșeala, fără ca să fie observat de elevi.

Iar în elev zace atunci, când el nu este atent la întrebare; — învățătorul se poate convinge despre aceasta, dacă repetând întrebarea, capătă răspuns bun. — Dacă neatenția provine din debilitate, atunci învățătorul trebuie să-și arate oare-care răceală, prin o privire serioasă. — Dacă însă nerăspunsul provine din datină, atunci trebuie luate măsuri mai serioase.

Cauza însă foarte ușor poate proveni din aceea, că elevului nu-i este dezvoltată deajuns puterea spiritului; în acest caz trebuie să i-se ușureze întrebarea, lăsând să răspundă alt elev, sau întrebând după singuraticile expresiuni ale răspunsului, și punând anume întrebări afirmative sau des-junctive.

În timiditatea elevilor de-asemena se poate afla cauza nerăspunsului. Acestor fel de elevi trebuie să li-se inspire curaj, învățătorul să vorbească cu ei dinșiți amical, să-i apere de rîsul altora, să le ușureze întrebarea, etc. — Apoi în lipsă de expresiunea cuvenită și de dexteritatea în vorbire, asemenea procedare se cere, notând însă că în asemenea caz expresiunea cuvenită trebuie să li-se comunice de învățător.

Rare-orî, se poate întîmpla, ca elevii să nu răspundă la întrebarea pusă pur și simplu numai din dârzenie (cerbicie). Dacă conșcolarii n'au observat dârzenia, atunci învățătorul trebuie să o trateze oare-cum ca un fel de neatențiune, muștrându-l. Dacă însă conșcolarii au observat că cutare elev răspunde de dârț ce este, atunci acela trebuie pedepsit în mod simțitor.

Atunci când răspunsul întrunește în sine toate calitățile necesare, și cu toate acestea învățătorul e dubiu, dacă elevul a priceput ceea ce a răspuns, atunci întrebarea se schimbă cu alte vorbe, dându-i diverse expresiuni; iar în cazul, când elevii răspund cu vorbele lor proprii și dacă răspunsul este

bun, atunci învățătorul se va mulțumi cu acel răspuns, pentru că alt-fel ușor poate aduce în confuziune pe elevi.

Învățătorul totdeauna va desvolta din răspunsul căpătat altă întrebare și așa succesiv va continua instrucțiunea; dar se va feri în același timp de reul obicei de a lăuda or-ce răspuns bun, sau de a-l repeta, pentru că aceasta nu este nici decum un scop, ci contribuie numai la mărirea vanității elevilor.

Foarte des se întâmplă, că răspunsul nu e lipsit de greșeli și anume poate să fie defectos cu privire la expresiune, ba poate să fie chiar și ridicol.

În genere învățătorul nu trebuie să spună el, sau să pună pe alt elev a spune răspunsul cel adevărat, pentru că în modul acesta majoritatea elevilor n'ar învăța nici odată să cugete, ci el trebuie să-i facă atenți că în răspuns s'a strecurat oare-care greșeală și că pe viitor să se ferească de ast-fel de greșeli.

Răspunsul trebuie folosit spre a desvolta și a afla totodată adevărul lui. La un răspuns neprecis, învățătorul va pune altă întrebare ast-fel, ca elevul să poată da răspunsul dorit și prin acea să i-se poată arăta, că răspunsul anterior a fost greșit. Când răspunsul însă nu e adevărat, atunci învățătorul nu-și va arăta numai de cât nemulțumirea, pentru că atunci elevul se împiedică în cugetare și foarte ușor se poate întâmpla ca să respingă or-ce moralizare. Din contră, va cerceta mai bine cauza răspunsului neadevărat, — care adese-orî zace în reprezentațiunea neadevărată a elevului, — mai ales dacă nu poate afla izvorul care a dat șansă la acest răspuns, descompunând reprezentațiunea răspunsului în părțile sale constitutive, și în acest mod să-i arate greșeala, dar nici într'un caz prin displăcere.

Când răspunsul este defectos cu privire la expresiune, când acela nu este destul de clar, adică când învățătorul nu pricepe că ce înțeles vrea să dea elevul răspunsului său, atunci acel elev va fi provocat să aducă, sau chiar învăță-

torul îi va da un exemplu, prin care să se poată convinge despre răspunsul cel adevărat și clar.

Se poate întâmpla ca elevii să aibă reprezentațiune despre răspuns, dar să le lipsească expresiunea corespuuzătoare. Atunci învățătorul singur le va comunica expresiunea cea adevărată și va îngriji mult de imprimarea ei în memoria elevilor.

În cazul când se capătă vr'un răspuns ridicol, învățătorul va rămâne serios, iar elevilor cari eventual ar bufni în ri-sete, le va aminti că nu au nici o cauză de a rîde, pentru că fie-care se poate compromite foarte ușor; dînsul nu-și va pierde prezența, ci din contră va continua instrucțiunea, și atunci o parte din elevi îl vor asculta cu atențiune; sau în cazul cel mai bun va enara o istorioară, care cu cât este mai acomodată la instrucțiunea prezentă, cu atât mai curînd va înceta rîsul; iar dacă acel răspuns (ridicol) conține și ceva bun în sine, învățătorul va lăuda partea bună a răspunsului, pentru că faptul acesta aduce în uimire pe elevi și așa numai de cât vor fi atenți. Cu alte vorbe, învățătorul trebuie să năzuiască într'acolo, ca răspunsului ridicol să-i dea o direcție ast-fel, ca cu încetul să dispară rîsul, și trebuie să afle modul de a-i ajuta elevului spre a afla adevăratul respuns.

În respectul răspunsurilor în genere, d-nii învățători vor face foarte bine, dacă vor observa următoarele reguli, introduse astă-zi de savanții pedagogi în toate școalele primare de Doamne-ajută.

I. Să dedea pe elevi, ca să ia totdeauna întrebarea în răspuns și așa să răspundă în propozițiunii întregi, pentru că prin aceasta elevii se deprind să fie atenți, să cugete, să-și câștige fluiditate în vorbire și li-se întărește memoria.

II. Să-i dedea ca să vorbească clar și tare, ca să poată fi înțeleși de toți ceilalți și pentru ca instrucțiunea următoare să se poată baza pe ast-fel de răspunsuri.

III. Să-i dedea ca să vorbească și să răspundă după

toate regulile limbistice și să nu le treacă cu vederea nici o greșeală în acest respect. Aici însă se cere ca învățătorul singur să vorbească totdeauna corect.

IV. *Răspunsurile cele bune să le repețească adeseori*, pentru ca să poată experimenta și scoate lucrul principal din instrucțiune, apoi ca să se convingă dacă au fost atenți și dacă au priceput cu toții acel răspuns, și în fine pentru ca celor sficioși și nedepriși în vorbire, să le inspire curaj și să-i ocupe.

V. *Să nu-i pară rău nici odată de timpul care îl cheltuește la o astfel de tractare a răspunsului*, pentru că elevii prin aceasta se deprind în cugetare mai mult de cât prin or-care altă lucrare pedagogică.

De formă dezvoltătoare a instrucțiunii se ține și cea *heuristică*, care după cum s'a amintit mai sus constă în aceea, că învățătorii dau elevilor săi o lucrare, pe care rezolvând-o, ei singuri să afle adevărul lucrului. Forma heuristică a instrucțiunii se împarte și ea în *analitică*, adică când un întreg se rezolvă în părțile sale, și în *sintetică*, adică când din singuraticile părți se compune întregul.

Învățătorul totdeauna trebuie să se orienteze după *puterea și cultura elevilor* săi, atunci când le dă lucrarea, ca aceea să nu fie nici prea ușoară, nici prea grea. Dacă lucrarea este prea ușoară, atunci nu exercează puterea, iar dacă ea este prea grea, atunci elevul își pierde curajul și nu o poate rezolva.

Lucrarea dată, să fie exprimată prin cuvinte scurte, pentru ca elevii să o priceapă și să o poată rezolva; lucru natural, că învățătorul *se va convinge*, dacă elevii au priceput lucrarea în sine, sau numai cuvintele prin cari ea a fost exprimată? Despre aceasta se poate convinge prin întrebări puse cu alte vorbe.

Se cere ca la lucrări de această natură învățătorul să dea elevilor — mai ales celor slăbuți — indigetarea necesară,

și să le lase timpul necesar pentru ca să judece asupra lor și așa să le poată rezolva.

După terminarea lucrării, învățătorul *va controla*, dacă a rezolvat-o ei înșiși sau alții ? prin întrebări puse în modul în care au rezolvat și ei lucrarea. Îi va face atenție la greșeală și-i va deprinde ca să și le îndrepteze, de asemenea îi va deprinde ca ei singuri să afle regula.

Tot cea ce elevii înșiși au descoperit se va nota de ei în caetul lor propriu anume destinat spre acest scop, pentru că în acest mod li se imprimă mai bine în memorie acea descoperire și astfel trece în proprietatea lor.

Dar pre lângă cursul și forma instrucțiunii, de un metod bun se ține și tonul său purtarea, ce provine din calitățile personale ale învățătorului pe timpul instrucțiunii (mai cu seamă). Tonul instrucțiunii, este de o însemnătate foarte mare, pentru că purtarea învățătorului la instrucțiune, procedura sa, temperamentul, modulațiunea glasului, vioiciunea propunerii și siguranța în lucrarea sa, însuflețesc instrucțiunea și-i asigură prosperitate.

La un ton bun de instrucțiune se pretinde :

a) *Interes viu* de obiectul ce propune. Acel învățător care are adevărată plăcere spre instrucțiune și aceasta și-o manifestează atât prin vorbe cât și prin fapte, poate fi sigur, că și elevii săi vor avea plăcere și interes de tot cea ce li se spune ; iar instrucțiunea aceluia, care va arăta puțin, sau chiar nici un interes spre obiectul ce propune, va rămâne fără succes.

b) *Insuflețire și vioiciune* în propunere, precum și în întreaga sa purtare. Adevărata vioiciune constă în acea, ca învățătorul să observe repede și ușor toate împrejurările, cari promovează sau împiedecă instrucțiunea, întregind tot ceia ce lipsește, trecând în mod ușor de la un obiect la altul (totdeauna însă prin repetirea lecțiunii precedente), și punându-se ușor în poziția elevilor săi, vorbind un limbagiū, prin care să poată da importanță și viață materiei de la ordine.

c) *Demnitate de învățător*. Învățătorul, nu numai prin caracterul său moral și prin știință să-și câștige respectul și autoritatea înaintea elevilor săi, ci și prin procedura sa pe timpul instrucțiunii.

Întreaga sa procedură să fie plină de demnitate și să înconjure orî-ce trivialitate și necuviință. Tonul să-i fie corect și decis. În toate expresiunile să fie prompt și sigur, ca să nu fie silit să-și retragă acea, ce poate a exprimat v'ro dată de adevăr. El trebuie să lucreze precugetat și cu precauțiune și să *trateze* pe toți elevii de o potrivă, pentru că atunci numai își va câștiga respectul și autoritatea cuvenită înaintea elevilor săi.

d) *Blândețea și iubirea*, pe cari să și le manifesteze totdeauna, atât în desfătare, cât și în seriositate. Învățătorul își manifestează iubirea în elevii săi atunci, când ia parte — așa zicînd — din soarta lor. De acea, el trebuie să arate prin semne, vorbe și fapte, compătimirea și bucuria sa desfătarea ce simte față de elevii săi, căci prin acea le câștigă inimile, și atunci instrucțiunea sa va fi foarte folositoare.

București, Decembre 1890.

Ioan G. Neamțu

CARACTERUL¹

I. FORMAREA CARACTERULUI

2. Influența societății și a exemplului

Verba movent, exempla trahunt.
(Vorba te mișcă, exemplul te atrage).

Creșterea în familie și în școală se întregeste prin influența amicilor și a celor, pe cari ni-i alegem ca model. Nici omul bătrân, nici cel tînăr nu se poate feri de influența so-

1) După Smiles-Rudow.

G.-Transilvanic.

cietății sale. Cel tânăr încă mai puțin, de cât cel bătrîn, pentru că e mai primitor. Seneca zice dar cu drept: Există și o infecțiune spirituală prin atingere, omul trebuie dar să se ferească de societatea rea, ca și cum se ferește a se apropia de cei bolnavi de ciumă. Burke zice: Exemplul e tot, el este singura școală a omenirii; iar marchisului de Rokingham i-a dat devisa memorabilă: Aducere aminte! Imitare! Perseveranță!

Imitarea se face de multe ori atât de inconștiu, în cât nici nu observăm urmările ei și numai dacă o natură îngăduitoare se întâlnește cu una mai energică se observă mai tare schimbarea. Dar și oamenii cei mai moi de fire influențează asupra altora, fie cât de puțin, prin sentimentele, cugetele și obiceiurile lor.

Emerson a observat, că chiar și o părechie de căsătorii bătrâni, sau soți de familie bătrâni, seamănă în cele din urmă așa de mult unul cu altul, în cât dacă ar trăi mai îndelungat, n'am mai putea să-i deosebim deolaltă, și dacă aceasta se poate zice de bătrâni, cu cât mai mult nu se va putea zice despre tinerii mai primitori.

Platone, dojenind odată pe un copil pentru un joc nebu-nesc, copilul s'a scuzat zicând, că acesta este numai un bagatel. — „Dar obiceiul“ răspunse învățătorul, „nu este lucru bagatel“. Obiceiul, doica omului, cum zice Schiller, este câte odată atât de tare înrădăcinat, în cât mulți nu se pot lepăda de el nici chiar când îl desprețuesc. De acea Locke a zis, că este problema de căpetenie a creșterii și a proprii disciplinării de a-și câștiga și de a-și păstra acea putere spirituală, care să poată combate chiar obiceiul.

Cu toate că influența exemplului, a pildei, este în mare parte inconștie, tinerimea totuși nu are lipsă de a imita orbis tot ce vede; din contră, caracterul ei se formează mai mult prin propria purtare, de cât prin purtarea soților. Fie-care are în sine puterea voinții libere, care, dacă o deprinde cum se cade, îl pune în stare de a-și alege și prietenii săi după

propria sa judecată; omul devine un imitator fără voință nu-mai prin propria sa slăbiciune.

E știut faptul, că pe om îl cunoști după acei, cu cari se însoțește. Omul cumpătat nu va lega prietenie cu cel bețiv, omul cult nu va umbla cu cel sêlbătêcit. Seneca zice: Insoțirea cu cei rêi are urmări foarte stricăcioase, căci și atunci, când ea nu pricinuește nemijlocit pagubă, lasă totuși în sufletul omului germenî, cari mai curênd ori mai târziu se vor desvolta de sigur.

Tinerii bine crescuți își vor căuta dar în totdeauna o astfel de societate, prin care să poată deveni mai buni. Sunt oamenii, pe cari trebuie să-î iubești, să-î stimezi, ba chiar să-î admiri îndată ce-î cunoști — și sunt alții pe cari trebuie să-î desprețuești de la prima vedere.

Trebuie să urli cu lupii, zice un proverb german; un alt proverb spaniol zice însă, tot așa de corect: la lupi învață omul să urle.

Insoțirea cu oameni murdari, egoiști, nutrește egoismul omului, îl instrăinează de societatea altora mai buni și produce un spirit, care nu numai, că e nebărbătesc, dar este încă și neuman. Cine și-ar fi ales de pildă ca amic pe acel Atenian, care făcu odată de pe tribuna oratorilor următoarea împărtășire filantropică concetățenilor săi: „Atenieni, pe pământul meu se află un smochin, de care s'aũ spânzurat până acuma mulți. De oare-ce acum voesc să zidesc o casă pe locul acela, rog pe acei, cari vor să se spânzure, ca să o facă cât mai curênd“. Saũ, cine ar lega amicitie cu Timon, numit dușmanul oamenilor, care nu suferia lângă sine de cât pe Achematos. Când acesta zise odată: „Ce frumos este aici!“ răspunse cela: „dacă tu n'ai fi aici!“ In cerc mai restrâns se strîmtează nu numai spiritul, cum zice Schiller, ci și inima.

De altă parte societatea cu cei mai buni și mai înțelepți nu numai că moralizează, dar și cultivă pe om. Noi cu modul acesta nu numai că ne îmulțim cunoștința de lume și de

oamenii, nu numai că ne îndreptăm judecata, dar învățăm din aceea, ce-î bucură pe ei și, cea ce e lucrul cel mai însemnat, învățăm din greșelile și suferințele lor. La lumina celor mai buni și mai înțelepți s'aprinde bunele noastre propuneri, și din luptele și învingerile lor luăm și noi puterea de a-î imita.

Plinius zice dar cu drept cuvânt: Esemplele sunt mai necesare ca legile, căci frica este o slabă și nesigură conducătoare spre bine. Și Seneca scrie: Prescrierile sunt oboseitoare, exemplele sunt scurte și pline de efect. Și în alt loc zice tot Seneca: Nimic nu este mai apt de a rechiama pe cei ce înclină spre rău pe drumul cel adevărat, de cât societatea cu bărbați nobili. Căci privindu-î și ascultându-î adese-orî te pătrunzi cu încetul și în cele din urmă îți folosește tot așa de bine ca prescrierea. Chiar și numai întâlnirea cu înțelepții este folositoare; de la un om mare poți totdeauna învăța ceva și atunci când tace. Tot Plinius zice în alt loc: Trebuie să ne luăm de model un bărbat bun și trebuie să-l avem totdeauna înaintea ochilor. Căci cele mai multe fapte rele nu s'ar săvîrși, dacă ar avea o mărturie.... Ce fericit e acela, care îndreaptă pe alții, nu numai prin aceea că-l privește, ci chiar prin aceea, că ei numai se gândesc la el!....

ÎNDRUMĂRI pentru FACEREA PLANULUI de LECȚIUNI

Ordo est anima rerum, zice un proverb latinesc, și nicăierea nu se poate aplica mai bine acest adevăr, ca în organizația internă a școlii, cu deosebire la împărțirea materiei de învățămînt.

Învățătorul care are înaintea sa planul de învățămînt impus de autoritatea școlară, întîmpină multe greutăți la propunere, fiind-că planul oficios conține numai ge-

neralității și o împărțire specială lipsește cu desăvîrșire.

De aci greutatea.

Fiind-că învățătorul trebuie să propună în fie-care jumătate de oră altă materie, alt obiect, are lipsă de un plan special, în care să se arate cu de amănuntul subiectul fie-cării lecțiuni. Apoi toate lecțiunile trebuie să fie în consonanță și proporțiune cu întregul material și curs al învățămîntului de preste an.

Învățătorii începători au să se lupte cu multe neajunsuri la facerea cursului de propunere. Chiar și acei învățători, cari au o praxă de mai mulți ani pe terenul școlar, încă nu sunt dispensați de greutăți la împărțirea materiei de propunere. Din acest motive de lipsă ca fie-care învățător la începutul cursului școlar să aibă înaintea sa un plan special de învățămînt pentru întreg cursul școlăii.

Fiind-că în fie-care localitate referințele școlare sunt de altă natură, așa e de lipsă ca pentru fie-care școală, adică pentru fie-care învățător să se facă anumit un plan special de învățămînt. Se înțelege de sine, că sarcina pentru facerea acestui plan cade în competența învățătorului respectiv.

Planul general de învățămînt stabilit de autoritatea supremă școlară servește numai de îndrumare și orientare la stabilirea planului special de lecțiuni.

Propunerea fără plan special de lecțiuni întocmit înaintea este orbecătoare, care ajunge la culme mai ales la învățătorii începători.

De aceea atare plan n'ar trebui să lipsească din mîna nici unui învățător.

Neputîndu-se trage la indoială necesitatea planului special de lecțiuni pentru fie-care școală, e de lipsă ca fie-care învățător să fie provăzut cu astfel de plan.

Dar să vedem în ce condițiuni își poate învățătorul stabili acest plan de lecțiuni.

1. Invățătorul își va face planul orelor de propunere (orariul) pe o săptămână, în care va îngriji ca jumătatea întâia a săptămânei să fie în consonanță cu a doua jumătate în ceea ce privește ordinea și numărul lecțiilor. Fie-care lecțiune durează jumătate de oră. Obiectele mai grele se vor pune totdeauna la începutul prelegerii, iar cele mai ușoare la urmă. Să se ia însă seama, ca obiectele cari pretind una și aceeași tehnică a corpului să nu urmeze unul după altul, de ex. după caligrafie nu e consult să se facă lecțiuni din desemn.

Nu trebuie să uit a aminti aci, că ocupațiunea tăcută (indirectă) încă trebuie arătată în planul orelor.

Numărul orelor, după cum zice Vernalecken,¹ pentru copiii mai mici nu poate fi mai mare de 18 iar pentru copiii mari 30 de ore pe săptămână.

2. După ce invățătorul și-a făcut planul orelor de săptămână, cu ajutorul călindarului va socoti câte jumătăți de oră are să propună din fie-care obiect de învățămînt și pentru fie-care clasă peste anul întreg de școală. Unde sunt mai multe clase, lecțiunile dintr'un obiect de învățămînt se fac una după alta, din clasă în clasă.

3. În fie-care jumătate de oră se face o lecțiune. După ce s'a stabilit numărul lecțiilor pentru întreg anul de școală, se va împărți materialul fie-cărui obiect de învățămînt în lecțiuni corespunzătoare pentru câte o jumătate de oră de propunere.

Pentru explicarea acestor dispozițiuni trebuincioase la facerea planului special de lecțiuni, imi iaă voie a aduce aci un exemplu.

Un invățător de la o școală cu mai multe clase stabilește pentru clasa a II, în planul orelor de săptămână 4 ore pentru cetit și scris (ocupațiune directă), adică

¹ Die Auf. der Unterrichtslehre etc. Wien 1874 pag. 141.

8 jumătăți de oră pe săptămână, iar după cercetarea făcută cu ajutorul călindarului stabilește pentru întreg anul 288 de jumătăți de oră pentru acest obiect. Acum ia înainte materia de propunere și cu considerațiune la anotimpuri, repetiții și alte cerințe împărtășește materialul de propunere din scris și cetit în 288 lecțiuni.

Tot această procedură se aplică și la împărțirea lecțiunilor din celelalte obiecte de învățămînt.

Ni s'ar putea zice din partea cuiva, că un atare plan de lecțiuni iese periculos pentru școală, căci va face din învățător un pedant; îl va lega de plan și vor obveni cazuri când materiile ocazionale nu vor fi propuse de învățător, fiind-că nu sunt scrise în planul său de lecțiuni.

Așa e, dar trebuie să ne gîndim, că învățătorul pe lângă aceea că trebuie să fie ampoliat conștiincios, mai trebuie să fie și bun pedagog, iar un bun pedagog știe să se acomodeze împrejurărilor în tot minutul. O lecțiune ocazională nu o va trece cu vederea, iar lecțiunea ce ar fi să o țină după plan în aceeași oră, o va ține în ora viitoare, ori va concentra două sau mai multe lecțiuni într'una și prin aceasta nimic nu s'a pierdut.

Intr'adevăr, învățătorul nu trebuie să considere planul special de lecțiuni ca neschimbător și neatacabil, după împrejurări el va suferi schimbări, căci acestea numai la bine duc. Planul special de lecțiuni este pentru învățător ceea ce e un Baedeker pentru voiajor, vorbind bine boerește.

Învățătorul cu ajutorul planului de lecțiuni și cu cunoștința metodului va obține rezultatele cele mai frumoase în propunere.

Școala unui învățător în astfel de condițiuni va arăta cel mai bun progres, un progres care va face să ne convingem despre învățător, că știe aplica în școală adevărul sentinței *divide et impera*.

Arătând aci motivele, pe baza cărora să se facă planul special de lecțiunii, nu pot lăsa neamintită acea dorință a învățătorilor, ca cărma școalelor să stabilească un plan de învățămînt cu un conținut mai detaliat în materia de învățămînt, căci cele ce am văzut până acum conțin mai mult generalități și pricinuesc învățătorilor o greutate, care nu se poate învinge ușor în ordinarrea planului de lecțiunii.

P. Stoica

DIDACTICA MAGNA¹

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICEANU

BCU Cluj / Doctor in Filosofie Library Cluj

X PRINCIPIU

41. **Natura se însufletește și împuternicește prin o neîncetată mișcare.**

(*X principiu: Oră și ce prin un continuu esercițiu*).
Paserea nu încălzește oule numai prin clocire, ci pentru ca să fie încălzite în toate părțile în măsură egală, le întoarce zi cu zi. (Și aceasta se poate observa ușor la găști, găini și porumbei cari clocesc în casele noastre.) A ieșit puiul din ghioace, atunci se esersează prin o continuă mișcare a ciocului, a picioarelor, a aripilor, prin diferite încercări de a merge și a zbura pînă s'a împuternicit în deajuns.

¹ Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

Un arbore cu cât e mișcat mai des de vânturi, cu atât crește mai repede și-și întinde rădăcinile în pământ. Chiar și plantelor le face bine când sunt mișcate de ploaie, furtună, tunete și trăsnete. De aceea se și zice, că locurile cari sunt mai mult espuse vânturilor și furtunilor au lemne mai puternice.

42. (*Imitare*). Așa și Architectul știe, că clădirile sale se usucă și se întăresc de soare și vânt. Și ferarul care voiește să întărească ferul și să facă din el diferite instrumente 'l pune când în foc, când în apă, ca cu chipul acesta să se poată întări mai bine.

43. (*Cum să se facă exercițiurile în școală, să se imiteze natura*). Din acestea rezultă, că instrucțiunea nu poate să devie temeinică fără dese repetițiuni și exercițiuni. Care e însă metoada cea mai bună în executarea exercițiilor ne învață mișcările naturale ce servesc în corpurile vii la nutrițiune, adică ale absorbițiunii, mistuirii și secrețiunii alimentelor. Intr'un animal (și chiar într'o plantă) dacă un membru caută nutriment spre a'l mistui, apoi 'l mistuește spre a se nutri atât pe sine, cât și spre a'l comunica și altor membre pentru conservarea întregului. (Căci fie-care membru servește altora spre a putea fi servit de ele.) Așa se vor îmbogăți și cunoștințele intelectuale ale aceluia care I, caută și 'și însușește nutrimentul intelectual; II, rumegă și mistuește aceea ce a aflat; III, și aceea ce a mistuit împarte și comunică și altora.

44. (*A întreba pe mulți, a ține minte și a învăța și pe alții formează secretul învățământului.*) Acestea toate sunt exprimate și în cunoscutul vers latin :

Multa rogare; Rogata tenere; Retenta docere.

Haec tria discipulum faciunt superare Magistrum, adică, a învăța multe, a ține minte aceea ce a învățat și a învăța și pe alții fac ca școlarul să întrecă pe învățător. *Intrebarea sau rugarea* constă în a sfătui pe

învățător, pe conșcolari și diferite cărți asupra unei anumite chestiuni. *Ținerea de minte* rezultă dacă se încredințează memoriei aceea ce s'a cunoscut și priceput în de ajuns și spre mai mare siguranță (căci foarte puțini sunt cari să se poată baza orî și când pe a lor memorie) să se ia notițe. *A învăța pe alții* constă în a comunica conșcolarilor sau altor cunoscuți tot ce a priceput. Cele două dântâiū sunt în școli cunoscute, cea de a treia nu în deajuns. Introducerea ei însă e de mare folos, căci e foarte adevărat, că *cine învață pe alții se învață pe sine* și nu numai fiind-că prin repetițiuni de ocaziune de a se fortifica în cele ce a învățat, dar că poate să pătrună mai bine în natura iucurilor. Aceasta o mărturisește și mult talentatul *Iochim Fortius*, că *acea ce a auzit el odată s'aū citit, i-a dispărut din memorie în timp de o lună că a învitat pe alții, ține minte așa de bine, întocmai ca și pe ale sale degete și nu crede să-i dispară vre-odată din memorie de cāt numai prin moartē.* De aceea recomandă el că *acei care doresc ca școlarii să progreseze în studii, să-și procure școlari ca să le predea zilnic lecțiunī asupra materiilor pe cari le învață, chiar dacă le-ar plăti spre a și-i putea procura.* E mai bine, zice el, să renunți la alte plăceri, numai să ai pe cine-va care să-ți asculte lecțiunile tale, adică să ia parte pe progresele pe cari le faci.

45. (*Cum s'ar putea introduce aceasta în școli*). Mare folos ar aduce multora așa ceva, adică, dacă învățătorul fie-cării clase ar introduce între școlarii săi asemenea procedare escelentă de exercițiuri și anume în chipul următor: fie-care învățător, după ce a esplicat un subiect oare-care și a arētat folosul lui, să pue pe unul dintre școlari să reproducă aceea ce a zis el în aceeași ordine, să esplice cu aceleași cuvinte și să arate lui cu aceleași exemple îndreptându-l unde

a greșit. După aceea se chiamă un al doilea care să reproducă acelaș subiect, în timp ca cei-lalți să fie atenți. In fine un al treilea, un al patrulea și atâți cât e trebuință, până ce se observă că toți au priceput și sunt în stare să reproducă bine acelaș subiect. Nu recomand să se observe altă ordine de cât să se pue cei mai capabili să reproducă aceea ce le-a vorbit învățătorul și după aceea cei mai puțin capabili cari pot să reproducă cu mai multă ușurință ascultând pe ceilalți.

46. (*Folosul unor asemenea exercițiuri*). *Un asemenea exercițiu va aduce un încincit folos.*

I. *Invățătorul și va procura totdeauna prin aceasta școlari atenți.* De oare-ce unul și altul trebuie să se scoale din bancă și să repetească întreaga lecțiune, fie-care e atent asupra altuia și-și deschide urechile spre a-l pricepe bine. O asemenea atențiune încadrată și întărită în decursul timpului face ca școlarii să devie capabili pentru toate alacerile vieței.

II. *Invățătorul e pus în pozițiune prin o asemenea procedare de a constata dacă școlarii au priceput bine aceea ce se predă, sau nu.* De va constata aceasta în rău, atunci va lua măsuri de îndreptare, atât în profitul său cât și în al școlariilor.

III. *Prin clasă repetiri vor fi puși în pozițiune de a pricepe și ale mai tardive capete, ținându-se la un nivel cu cele mai deștepte, în timp ce capetele cele mai înzestrate se vor bucura de priceperea solidă a lucrurilor.*

CAPITOLUL XIX

Principiile după care se poate preda învățămîntul în mod scurt și repede.

I. (*Se spune de către unii, cum că aceasta e unită*

cu greutate. De aceea trebuiesc căutate înlesniri). Așa ceva e prea obositor și prea vast va zice cineva. Căți învățători, câte biblioteci și câtă muncă nu trebuiesc pentru un asemenea învățămînt? Răspund, că așa e, dacă nu se caută înlesniri pentru asemenea lucrări. Căci arta e largă, largă și adâncă, ca și lumea care trebuie supusă spiritului. Inșă cine nu știe, că aceea ce e lung se poate strînge la un loc și aceea ce e prea vast se poate preda în trăsuri generale? Cui e necunoscut, că fabricanții țes miș și miș de fire în cel mai scurt timp și produc lucruri demne de admirat? Cine nu cunoaște cum că morarii macină miș și miș de boabe fără nici o greutate și deosibesc tărița de făină cu cea mai mare precizie și fără oboseli? Cine nu știe, cum că mecanicii ridică greutate enorme fără mașini mari și fără oboseli? *Nu depinde numai de forță, ci și de artă de a produce ceva deosebit*. Și să lipsească numai învățătorii arta de a și aranja cu un deosebit tact afacerile lor? Ar trebui de rușine să căutăm remediū contra relelor de care a suferit școala până acum.

2. *(Mai înainte de a se întrebuița un medicament trebuie cunoscută boala)*. Aceste remediū nu le putem afla înainte de ce nu se vor descoperi boalele și cauzele lor. Care poate să fie cauza, că lucrările și progresul celor mai mulți, ast-fel aū fost împedecate în timpul șederei lor în școală, în cât n'aū putut să pătrunză toate științele și artele, — ba unii chiar de loc?

3. *(Opt cauze ale lipsei de program în școală)*. Ca adevărate cauze ale acestei stări se poate considera următoarele: *întăiū, fiind-că nu s'a stabilit de la început cât trebuie să învețe școlarii în fie-care an, lună și zi, ci totul e d'avalma*.

4. *Al doilea, fiind-că nu s'aū arătat căile ce conduc d'a dreptul la scop*.

5. *Al treilea, fiind-că aceea ce e venit de la natură nu s'a predat unit, ci despărțit.* Se învățau de pildă începătorii numai să citească iar scrierea li-se preda câte-va luni mai târziu. În școala latină învățau școlarii mai întâiu vorbele, fără să le priceapă și anii tinereței se ocupaū numai cu studii gramaticale, lăsând pe cele filosofice pentru o etate mai coaptă. Afară de aceasta trebuie numai să învețe, iar nu să predea, în timp ce toate acelea (*citirea și scrierea, cuvintele și lucrurile, învățarea și predarea*) trebuiau să se trateze de odată, întocmai după cum la mers ridicarea și lăsarea picioarelor, după cum în vorbire ascultarea și răspunsul, după cum la jocul cu mingea aruncarea și prinderea ei.

6. *Al patrulea, fiind-că mai nicăiri nu s'a predat artele și științele în mod enciclopedic, ci trunchiat.* De aci a provenit, că ele erau pentru școlari ca o grămadă de lemne dintre care nici unul nu putea observa ce e înăuntru. De aceea unii se ocupa cu una, alții cu alta, fără să fi putut dobândi o cultură generală și temeinică.

7. *Al cincilea, fiind-că se întrebuințase nenumărate și felurite metode, în fie-care școală câte una, — ba chiar fie-care învățător câte una și ce e și mai mult, unul și acelaș învățător într'un obiect o metodă, în o limbă alta. Și ce e și mai rău de cât toate e că în unul și acelaș lucru n'aū rămas neconsecinți, așa că școlarii nu puteau să priceapă despre ce anume se tratează. De aci șovăirile în cât 'i coprindeau desgustul înainte de a se ocupa cu alte studii, și cei mai mulți nici nu voiau să știe de ele.*

8. *Al șaselea, fiind-că a lipsit o metodă după care s'ar fi putut instrui toți copiii unei clase de odată, ci se chinuia învățătorul cu câte unu. Și dacă erau mai mulți școlari, atunci era pentru învățători o greu-*

tate insuportabilă, iar școlarii li se oprea ocaziunea de a se ocupa cu nimicuri și dacă li se da ceva serios spre lucrare, era pentru ei o plagă.

9. *Al șaptelea, dacă erau mai mulți învățători se producea și o mare confuziune, de oare-ce mai în fie-care oră se preda cu totul alt-ceva, — lăsând la o parte că mulțimea învățătorilor și a cărților încurca mai de tot spiritele.*

10. *In fine al optulea, fiind-că era permis școlarii să se ocupe în școli și în afară de școală și cu alte cărți, fără ca învățătorul să zică ceva, de oare-ce se credea, că cu cât vor citi mai mulți autori, cu atât vor face mai multe progrese, în timp ce rezultă din aceasta numai o confuziune a spiritelor. De aceea nu e de mirat, că foarte puțini erau în stare să învețe toate obiectele de studiu, ci e de mirat cum a putut vre-unul să iasă din o ast-fel de încurcătură, — cea ce de obicei se întâmplă numai cu cei mai talentați.*

11. *(Exemple cum se pot înlătura asemenea piedici să se împrumute de la natură).* În viitor asemenea piedici și încurcături trebuiesc combătute și să se profite de aceea ce duce drept la țel fără trăgănare, sau după cum zice: *aceea ce se poate dobândi cu puțin să nu se întrebuințeze mai mult de cât e necesar.*

12. *(Exemplu de la soarele ceresc).* Să imităm soarele ceresc, ca cel mai însemnat model al naturii. Căci, de și are să îndeplinească o însărcinare obositoare și înfinită (și anume să trimează razele sale peste tot globul pământesc și să dea lumină, viață și putere tuturor elementelor, minerale, plante și animale și ale căror specii și individe sunt nenumărate) totuși îndeștează pe toate și poate să-și termine în fie-care an cercul de datorii în cel mai escelent mod.

13. *(Soarele întrebuințează o procedare scurtă în acțiunile sale).* Să observăm mai de aproape chipul

acțiunii soarelui și să-l avem în vedere la conducerea unei școli.

I. *Soarele nu se ocupă numai cu un singur obiect, animale sau arbori, ci iluminează, încălzește și răco-rește întregul pământ.*

II. *El iluminează în aceleași raze, udă cu aceeași nori, traversează toate cu aceleași vânturi și întărește toate cu aceeași căldură și răceală.*

III. *În unul și același timp produce primă-vara, vara toamna și iarna, făcând ca plantele să înverzească, înflorească și să aducă fructe, fie-care după natura sa particulară, adică unele cocându-se mai timpuriu, iar altele mai târziu.*

IV. *El observă totdeauna, una și aceeași ordine; astăzi aceeași ca și mâine; anul acesta aceeași ca și anul viitor. Aceeași formă la aceeași specie de lucruri, — neschimbător și totdeauna.*

V. *El produce ori și ce din sămînța sa și nu din altă parte.*

VI. *El produce ori și ce de odată; lemnul cu coaja și mîzga sa; floarea cu foi; fructul cu coaja și sîmburi.*

VII. *El conduce toate prin anumite trepte, în cât una deschide calea celeilalte și una urmează din alta.*

VIII. *În fine, el nu produce nimic nefolositor și dacă e ceva, îl distruge.*

14. Această activitate a soarelui se poate imita:

I, *dacă o școală e condusă numai de un singur învățător, sau cel puțin o clasă;*

II, *dacă se întrebuițează numai o singură carte pentru un singur obiect;*

III, *dacă se predă același lucru tuturilor școlarilor aceleași clase;*

IV, *dacă se predau toate științele și limbile după aceeași metodă;*

V, *dacă se învață ori și ce din temelie, — scurt și cuprinzător ;*

VI, *dacă tot ce e unit în sine se predă de asemenea unit ;*

VII, *dacă ori și ce se predă în anumite gradațiuni, în cât acea ce se predă astăzi să fortifice acea ce s'a predat ieri și să servească de temelie la ce se va preda mâine ;*

VIII, *și în fine, dacă se înlătură tot ce e nefolositor.*

15. De se vor putea introduce acestea în școală, atunci nu se mai poate îndoii nimeni, cum că rotațiunea științelor nu se va îndeplini așa de ușor și liniștit, după cum observăm aceasta la soare. Dar să vedem mai de aproape cum se pot realiza aceste sfaturi.

MIJLOACE DE ÎNFLORIRE pentru ȘCOALELE SATEȘTI ¹

Domnilor Invățători și doamnelor Invățătoare, se știe că factorul cel mai puternic ce poate scoate lumea din prejudeții și superstiții, este școala. Ea ridică pe om din ignoranță, îi cultivă spiritul, îi nobilează simțul și-l moralizează inima. Cu cât dar o națiune are mai multe școli bine întreținute și conduse de bărbați cu o dosă de cunoștințe suficiente și potrivite cu locul ce ocupă, cu misiunea ce o au și cu ramura de instrucțiune ce profesază, cu atât și starea culturală și politică a aceluși stat progresează și ajunge mai repede la scopul dorit.

Statul nostru, ca unul ce face parte din noile state ale Europei, are nevoie de a avea cât de multe și bune școale, cât și de un personal ce trebuie să fie înzestrat cu o dosă de

¹ Conferință ținută la Pantelcimon, Ilfov, 9 Decembrie 1890, de Pr. A. Popescu.

cunoștințe suficiente și care să le poată propaga cu succes în masa poporului. Aceasta cu atât mai mult, căci mai cu tot sgomotul și parada de vorbe ce se face, trebuie să mărturisim că suntem încă mult înapoiți în cultură și civilizațiune față de statele cele mari ale Europei; căci, pe când acolo sunt 3—4 la sută ce nu știu scrie și citi, la noi abia 3—4 sunt la sută ce știu carte. Contrastul dar este îngrozitor de mare între noi și celelalte națiuni.

D-l Stef. C. Mihăilescu, în *Incerări critice asupra învățămîntului primar*, și D-l Ion C. Mihalcea, în statistica județului Ilfov, pe anul școlar 1888-89, ne arată ca în oglindă toată procopseala noastră culturistică.

La muncă deci, că avem încă mult de lucru.

Nu putem zice însă că lipsește buna voință celor ce trag la carul națiunii noastre, dar nu știu cum, că mergem încet pe calea progresului, mai cu seamă când vorbim de școalele sătești.

Fiind-că cauzele ce ne împiedică de a nu propăși cu înlesnire pe calea culturistică sunt multe, m-am propus a nota pe cele mai principale și a vorbi în parte de fiecare. Iată cele principale :

1. Personalul didactic;
2. Cărțile de studiu;
3. Localurile de școală și întreținerea lor;
4. Mobilierul;
5. Inspecțiunile școlare;
6. Neregulata venire a copiilor la școală;
7. Amestecul administrației în ale școalei; și
8. Lipsa unui jurnal pedagogic pe base solide.

Să examinăm în parte fiecare din aceste puncte.

I. Mai întâi să vorbim de *personalul didactic*.

Se știe, că în or-ce meserie, ca producțiunea să fie de o calitate bună și superioară și ca să poată face concurență chiar, urmează ca mecanicul să aibă un curs al său anume făcut pentru meseria ce esercită, și chiar o diplomă de ca-

pacitate prin care să i se recunoască cunoștințele ce le posedă relativ la meseria ce voește a îmbrățișa.

Dar, să ne închipuim că unei persoane oare-care i-a venit gust a îmbrățișa meseria de inginer, măcar că el nu știe nici cum se tragă o linie, și de chiuș, de vai, favorizat de X sau Y a căpătat o slujbă oare-care în serviciul tehnic. Ignorantul nostru în ale ingineriei este trimis, de exemplu, să formeze traseul unei sosele, sau să ridice planul unei clădiri, or cheiul unui pod peste o apă curgătoare, etc. Ce vă puteți imagina că ar putea face un asemenea om, profan de acea meserie? Negresit că nu va face nimic alt de cât o caricatură, or va da din colț în colț neștiind de unde să înceapă.

Ceea-ce face profanul cu ingineria, aceea face profanul și cu ale școalei.

Fără supărare: *nicăiri nu găsim un amalgam mai gros ca în corpul didactic primar și mai cu seamă în corpul didactic rural.* Să lăsăm că în acest corp mulți dintre noi suntem numai improvisați și avem crâmpoie în loc de studii; dar și cei ce avem studii complete, le avem căpătate în școli profane de meseria de a face pe adevăratul învățător. Și în adevăr, în corpul didactic rural găsești învățători și învățătoare ce și-au terminat cursurile prin școalele de meserie, prin școalele de agricultură, prin gimnaziile, prin externate secundare ori profesionale, etc., școale ce de altfel și-or fi având bunurile lor pentru scopurile create, iar nici cum de a produce învățători sau învățătoare. Zicând acestea însă, noi nu contestăm meritele și capacitatea nimănuși din cei de față, nici că voim ca în disertațiunea noastră să facem polemică cuiva.¹

Fiind-că este vorba de cum am putea face ca școalele noastre săteșii să poată propăși mai cu ușurință pe calea

¹ Această conferință a fost ținută în fața învățătorilor și învățătoarelor din două plăși unite.

instrucțiunii, urma de la sine ca să atingem toate relele ce bântue instrucțiunea noastră la sate. Prin urmare, și alegerea personalului didactic nu este un lucru de puțină importanță. Și dacă voim să fim justți și fără părtinire, mi se pare că, în majoritatea noastră dăscălească, tocmai personal nepreparat anume de a fi învățător, în cea mai mare parte nu avem; căci, or-cât de inteligentă ar fi o persoană ce și-a făcut cursul prin gimnasiul său alte școli, profane de meseria de a deveni bun învățător, totuși nu se poate zice că o atare persoană ar putea face multă treabă ca învățător.

Nu se cere unui învățător a poseda cunoștințe înalte și peste puterile sale, i se cere însă a cunoaște mecanismul dăscăliei, a ști să pună în practică teoriile căpătate și a avea o dosă de cunoștințe alcătuite pe base pedagogice și didactice, ca astfel tot ceia ce spune unui copil să fie temeinic, cu rost și sigur.

Șovăiturile, nesiguranța, dibuelile și speranța de azi pe mâine nu pot fi de nici un folos în învățămînt. Și vai de școala aceia unde instrucțiunea va merge pe dibuite!

Este nepotrivit cu scopul ce urmărește instrucțiunea ca în cadrul corpului didactic să fie admise și persoane ce nu și-au făcut studiul anume în școli normale, unde, pe lângă alte cunoștințe, se face și practică pedagogică și didactică.

Curentul a devenit mare și se reslățește din zi în zi. El pare că ar avea de isvor tocmai necesitatea existenței pe care mulți indivizi negăsind-o în alte cariere, se vîră în cadrul corpului didactic cu sau fără merit. Ba ce este și mai trist că hatîrurile și recomandațiunile joacă primul rol și mai cu seamă pentru sexul frumos¹.

Când este vorba de instrucția poporului ar trebui să dis-

¹ D-l conferențiar are mare dreptate că personalul femenin e atât de favorizat, în cât toate școalele bune din județul Ilfov sunt ocupate de învățătoare din cari cea mai mare parte nu sunt preparate pentru această carieră, ba sunt unele cari nu se bucură nici de o reputație tocmai bună.

pară toate acestea și fiecare la locul său: mecanicul la mecanică, agricultorul la agricultură, normalistul la școală. E trist și nedrept să vezi normalistul umblând pe stradă cu călcăele eșite, cu coatele sparte și nemâncat fără să i se dea dreptul lui pentru care a muncit, iar profani să vină d'aiurea și să-i ia locul.

Cei din capul instrucțiunii ar trebui să vadă mai bine răul, de cum îl vedem noi, să tragă cu cuțitul adânc peste tot ce este nedrept și care lovește în binele instrucțiunii. Se va zice poate: E, dar dacă normaliștii sunt incapabili și la concursuri cad față de gimnasiști, profesioniști, etc., atunci pe ce base vii să închizi calea celor ce iaș nainte normaliștilor?

La această întrebare ipotetică și neîntemeiată, aș putea răspunde. Normalistul va cădea tot'dauna față de alți concurenți pentru cuvântul că comisiunile ce compun concursurile sunt tot așa de streine de ale școlii ca și gimnasiștii; și deci, și subiectele de examinat vor fi propuse din sfera cunoștințelor ce o au membrii comisiunii, iar nu din cele ce le posedă normalistul din școala unde a învățat; căci, ce cunoștințe pedagogice și didactice poate avea *medicul* or *inginerul* ce face parte din comisiune? Și cine sunt institutorii noștri de până azi dacă nu tot gimnasiști, or absolvenți ai vre-unei alte școli speciale, și nici de cum persoane cari să fi făcut un curs spre a deveni institutori? Deci, la ce așa mult se poate aștepta candidatul normalist de la niște asemenea comisiuni eterogene?

Pentru lecuirea răului, sunt de părere ca în viitor acele comisiuni să nu se compună de cât din revisorul județului pe care noi îl presupunem a fi un bun pedagog și din doi profesori de pedagogie; iar la concurs să nu se admită de cât normaliști și dintre femeii numai acelea ce ar fi trecut o școală pedagogică. În caz însă când numărul locurilor ar fi mai mare de cât numărul normaliștilor, locurile vacante să fie numai suplinite până ce ar absolvi normaliștii cursurile spre a ocupa suplinirile. Cu acest metod de numire cred

că ar dispărea și furnicarul de recomandațiuni ce până în timpul de față circulă ca monedele la zărăfie.

Până nu se vor face astfel de reforme, personalul didactic nu va da multe speranțe pentru înflorirea școalelor noastre sătești.

*

II. Un alt rău de care școalele noastre sătești suferă tot așa de mult, sunt și *cărțile de studiu* ale copiilor.

Interesul împinge pe mulți profani de meseria ce esercită, de a întreprinde câte-ceva neesercitat până atunci. Această năzuință o găsim nu numai la oamenii de rând, ci și la cei mari.

Tot acest lucru se întâmplă și cu cărțile noastre didactice

Sunt bărbați ce nici odată n'au fost în corpul didactic, nici că cunoaște modul cum copilul trebuie introdus într'un studiu oare-care; cu toate acestea, setea speculațiunii îi împinge a scrie cărți didactice, și caută pe toate căile ca marfa lor, vrând nevrând să fie introdusă prin școli, măcar că ea nu are nici un bun și este așa de rău scrisă din punctul de vedere pedagogic și didactic, că nu poate folosi la nimic pentru elev; ba din contră, îl poate tâmpi.

A cita nume de autori profani de a le școalei, este a eși din cadrul subiectului meu. Cei însărcinați cu instrucțiunea îi cunosc tot așa de bine ca și mine.

Noi știm din contră, din experiențele zilnice ce avem, că învățătorul și cartea sunt sufletul unei școale bine organizate, unei școale ce funcționează pe baze solide și pedagogice.

Învățătorul e dator să aibe în fie-care zi și pentru fie-care lecțiune un plan deja formulat, bine conceput, pentru ca firul lecțiunii să fie fără pișcături sau noduri, ce l-ar putea împedica în prelegerile sale.

Cartea trebuie să fie astfel lucrată ca, copilul, în căpătarea cunoștințelor sale, ajutat de învățător, să nu întâmpine greu-

tăți; nici să i se pară școala ca un loc de pedeapsă, iar cartea ca piatră de moară.

Dar avem cărți didactice ce numai un folos real nu pot aduce copilului. Așa bună-oară, sunt unele cărți didactice ale căror materii sunt așa de rău tratate și cu niște termeni de stil așa de îngâmfaiți, în cât copilul cu toată casna lui ajutat de învățător, se poate așa de nevoe folosi de ele, în cât este nevoit, dacă învățătorul nu va ști să aleagă ce e bun și să lepede ce e rău, ca copilul să devină un flașnet iar cunoștințele lui așa de mărginite, în cât de l-ai opri la un punct oare-care, să nu mai știe merge nainte până nu va reîncepe iarăși de la cap.

Cărților celor bune și lucrute într'un stil didactic mai adesea la noi li se închid calea, iar cele rele se aprobă cu multă ușurință. Și ca să vă dovedesc aceasta, vă rog a asculta următorul fapt. Mă găsiam acum vre-o trei luni în casa unui tîner, dar experimentat pedagog d'ai noștri, ce de altfel este și un eminent poet. Și din vorbă în vorbă, ne dădurăm în pomeneală și de cărțile noastre didactice. Regretul ce-l simțiam eu cu aprobarea cărților proaste, îl simția și persoana în cestiune. Și ca să-mi arate că în adevăr cărțile noastre didactice în cea mai mare parte sunt rău lucrute, scoase din bibliotecărul său o scriere lucrată de un profesor de cursul superior din Iași, pe care i-o trimisese ministerul spre a o cerceta și a-și da părerea dacă merită aprobarea. Lucrarea era scrisă prost și fără nici un plan pedagogic. O asemenea scriere, văzînd lumina de sigur că n'ar putea produce nici un folos real, ci mai mult încurcături. Pasagiî întregi am citit împreună cu persoana cu care discutam, și ne-am convins cu desăvârșire că autorul era departe de a corespunde în lucrarea sa cu cerințele didactice și cu scopul ce urmărește școala. Nu vă puteți imagina că tocmai în acele momente sosește și autorul, care rugă cu multă stăruință pe delegatul ministerului de a face tot posibilul și a-i recomanda operele sale ca bune. Discuțiunea însă se încinse foarte

serios între autor și delegat, și se termină cu rezultatul că nu se pot recomanda ministerului niște lucrări așa de rău scrise. Autorul plecă indignat și făgădui delegatului într'un mod foarte reverențios că va cere ministrului ca lucrarea sa să se dea în examinarea altui comisar. Ceea-ce în urmă am și aflat că în adevăr lucrarea a fost cerută de minister și trimisă în altă parte, unde putea să se facă concesionii.

Iată dar cam cum merg la noi lucrurile cu aprobări și desaprobări. De aceea dar, cărțile noastre didactice în majoritate fiind rău scrise, dau și rezultate slabe. A cui e dar vina? Negreșit că a ministerului nostru ce aprobă spuza de cărți fără nici un scrupul.

Ca să se pună stavilă unor astfel de abuzuri, sunt de părere că ar trebui instituite niște comisii serioase, cari la epoci determinate să se ocupe cu cercetarea lucrărilor didactice, iar pentru munca lor să li se dea o diurnă fie din casa statului, fie din casa județului. Între comisarii, pentru operele didactice necesarii cursului primar să ia parte și unul sau doi din învățătorii rurali de frunte. Cuvîntul este că, or-ce s'ar zice, totu-și învățătorul, care zilnic stă în contact cu copilul școlii primare, vede altfel lucrurile ca profesorul ce nici odată nu s'a pogorît să facă lecțiuni cu copilul din cursul primar; și deci necunoscînd calitățile speciale ale copilului, nu-î cunoaște nici gradul de inteligență ce este crudă și mărginită.

*

III. Alt rău ce bântue școlile noastre sătești și le împiedică înflorirea lor este și *localul de școală și întreținerea lui*.

S'a zis adesea că învățătorul bun poate face școală și într'un staul de vite. O afirmăm și noi aceasta, însă în mod obiectiv și în casuri de grea cumpănă.

Unui stat însă ce aspiră la un viitor sublim și care dorește a se ridica la o cultură civilisatoare și superioară,

nu-î este permis a nu avea anume localuri de școală clădite în acest scop.

Gradul de inteligență și starea culturistică a unui individ o cunoști de la prima aruncătură de ochi atât după ținuta sa cât și îndată ce pui piciorul pe pragul porții, când intri în curtea cui-va. Privind bătătura, curtea, grădina și dependențele lui, te poți asigura cam de ce grad de civilizațiune se bucură și cam ce gusturi are stăpânul acelei case. Așa, bună-oară, dacă vezi o curte murdară și obiectele din ea aruncate unul într'o parte, altele într'alta în neregulă, or o grădină plină de bălării, în loc de pomi și legume, te poți asigura foarte bine că proprietarul de acolo este un om incult, un om de rînd și fără gust estetic. Din contră, când vezi o casă frumoasă, cu o curte curată, cu o grădină împodobită cu pomi și legume, iar dependențele așezate fie-care la locul lor, înțelegi că acolo locuiește o persoană distinsă, o persoană ce are un gust cultivat.

Ceea ce este individul către proprietatea sa, este localul de școală către o comună.

Câtă aversiune nu simțim, când intrînd într'o comună, vedem o cocioabă țărănească ce servește de școală, întunecoasă, lipită la ferestre cu hârtie în loc de geamuri, umedă, pe jos pardosită cu lut, lipsită de aer, rău împărțită, acoperită cu pae, fără încăpere pentru învățător, neîncălzită în timpuri friguroase, nespoită d'alte veacuri, și uneori, cum am văzut la Corățești, când eram subrevizor, sub un acoperiș cu cărciuma satului, avînd chiar aceea-și tindă.

Ei bine, cu tot tactul pedagogic și cu toată energia bunului dascăl, când intri în asemenea viziunii pe de o parte te ia groaza, iar pe de alta îți inspiră milă și desgust.

Din contră, când intri într'o comună unde se află un local anume clădit pentru școală dupe un plan sistematic, unde camerile sunt bine repartizate, unde curtea este bine împrejmuțată, unde învățătorul și-a împărțit grădina școalei în mici târlăluțe, prezentînd pepeniere sistematice de arboricultură,

grădinarie și agricultură, acolo pare că aspectul exterior, modul cum ni se înfățișează școala, ne presintă de departe semne palpabile de progres, de cultură.

Dar cea mai mare parte din comunele noastre rurale sunt lipsite de asemenea temple de lumină, de asemenea clădiri ce în alte țări fac fala culturii și civilizațiunii naționale.

Cu drept cuvânt doctorul Riant susține că:

*„Școala trebuie să îndeplinească condițiuni anume de igienă. Sumă de precauțiuni trebuie observate mai riguros, de cât pentru or-ce altă locuință. Vârsta celor chemați a petrece în școli și numărul lor cel mare într'un singur local multiplică pericolele, și prevederea noastră pentru asemenea clădiri trebuie dar mărită, față cu importanța intereselor ce urmează să apărăm“.*¹

Făcând o comparațiune dreaptă între localurile noastre de școli în majoritate și între ceea ce ar trebui să fie, ne apucă frigurile morții.

După calculele făcute, s'a constatat că în cea mai mare parte din localuri, aglomerațiunea elevilor este așa de deasă, în cât un elev nu are ca volum de aer pentru respirațiune, de cât de 0,83 c. metri cubici! Un adevărat focar de asfiziere. Dar iarna!? Iarna când ușile și ferestrele stau închise, de intri într'un asemenea cuib de infecție, o duhoare grețoasă te isbește în creeri; un aer greu și nesuferit, îngheșuiala copiilor, căldura, esalațiunile corpului, evaporațiunea umezelii și a materiilor cutanate ce plutesc în aer, unite cu acidul carbonic ce omul dă afară din plămâni și care este unit adesea cu alte miroșuri grele și nesuferite din cauza prostului nutriment cu care se hrănește copilul țeranului și de multe-orî așa de vătămător sănătății, că sunt un adevărat focar de miasme ce plutesc în aer și germen de inoculațiunii contagioase pentru școlar. Din această cauză, câți în-

¹ Hygiene scolaire, pag. 63.

vătători conștiincioși nu-și curmă firul vieții încă înainte de timp! Aceasta poate fi și cauza de adesea auzi pe țăran zicând în adagiul său că: *de cât filosof și ofticos, mai bine măgar și sănătos.*

Cum vedeți dar, Domnilor, stăm rău de tot și cu localurile de școale ca și cu celelalte părți, de cari am vorbit până aci.

Modul cum se întrețin școalele sătești este și mai rău. Chiar și pe unde sunt ciădite localuri anume pentru școală, întreținerea lor este miserabilă. Adesea neîmprejmuite, vitele satului se scarpină în ducere și întoarcere de pereții școalei. Sala de studiu nu se mătură cu săptămâna; soba, care este spartă, se aburește cu pae; tavanul și pereții sunt negri de praf și fum. Curățenia nu se face de cât când vrea primarul, care cheltuind cinci lei, pune în comt zece. Invățătorul suferă și înghite noduri amestecate cu praful și fumul ce-î întunecă vederea. Consecințele dar sunt triste și vrednice de plâns. Și ca să vă încredințez că ele amenință chiar viața individului, nu am de cât a vă reaminti că, după o statistică a unui savant doctor d'ăi noștri, făcută acum trei ani cu ocaziunea recrutării tinerilor în armată, s'a costat o respingere de 26 la sută din tinerii săteni ce știu carte, pe când din cei ce nu știu carte cifra a fost foarte mică. Iar după un calcul al unui inspector școlar d'ăi noștri abia peste vre-o douăzeci de ani am putea avea toată țara asortată cu localuri de școale. Până atunci deci, cât avem să suferim atât noi cei ce propagăm instrucțiunea în popor, cât și cei ce vin să guste din roadele ei.

Finele în numărul următor.

PESTALOZZI¹

«Ca produs al eului meu însuși, mă simt neatârnat de egoismul naturii mele animale și de legăturile raporturilor mele sociale, având totodată dreptul și datoria de a face cea ce mă nobilează și cea ce este spre binele semenilor mei».

Omul puindu-se în aceste trei puncte de vedere deosebite, concepția adevărului și a dreptului se schimbă după cum ea se sprijină pe instinctul animal, pe convențiile sociale sau pe simțul moral.

«Am deci în mine un adevăr animal, adică facultatea de a considera toate lucrurile acestei lumi din punctul de vedere al unui animal care există numai pentru el singur.

«Am un adevăr social, adică facultatea de a considera toate lucrurile acestei lumi din punctul de vedere al unei creaturi care este legată cu semenii săi printr'un contract social.

«Am un adevăr moral, adică facultatea de a privi toate lucrurile acestei lumi independent de trebuințele mele animale și de relațiile mele sociale, din singurul punct de vedere al celor ce pot contribui la innobilarea mea internă.

«Prin urmare, se află un drept animal sau natural, un drept social și un drept moral. Aceasta e cauza că, analizând mobilurile acțiunilor mele, le găsesc întemeiate când pe unul când pe altul din aceste drepturi contrarii care coexistă în mine». ²

Pestalozzi urmează pe I. I. Rousseau când descrie starea naturală și explică originea feluritelor așezăminte

¹ Vezi și No. precedente al acestei reviste

² Vezi pag. 86—87, edet. Segffarth.

sociale (proprietatea, suveranitatea, etc.). Dar concepția moralității îi este proprie lui, deși se apropie de concluziile lui Kant.

El avea o concepțiune proprie despre personalitatea morală, despre eul intern găsind în voința lui legea superioară a naturii sale. Aceasta plăcu filosofului Fichte care căuta în eul omului temelia metafiziceii sale și centrul lumii morale.

Religiunea, la Pestalozzi, este identificată cu morala. «Dar, zice el, este încă o religie animală și o religie socială». Omul își face un D-zeu ca să se teamă de el, ca să găsească în această credință puterea necesară spre a rezista instinctelor sale egoiste; ¹ își crează o speranță dincolo de mormint, pentru că virtutea singură n'ar avea destulă atracție pentru dînsul și pentru că el simte nevoia de a-î adauge perspectiva unei recompense. Aceste forme inferioare ale religiei se întemeiază pe credințe greșite; dar, pentru că ele răspund unor nevoi ce omul încearcă ca animal și ca ființă socială, ele au folosul lor; deci să le suportăm cât timp sunt necesare, fără să dăm atenție cultului estern nici dogmelor, ci numai părții morale, dacă corespunde adevăratului principiu moral.

Ultima pagină a acestei scrieri a lui, numită *Cercetări*, este foarte mișcătoare, căci aci el își deplânge soarta și-și dă pe față descuragiarea.

Aci se termină prima parte a vieții lui Pestalozzi, căci în anul următor începe să înflorească noi speranțe în sufletul lui.

IV

REVOLUTIA ELVETIANA SI ORFELINATUL DE LA STANZ

(1798—1799)

În primele luni din anul 1798, izbucni revoluția poporului elvețian contra nedreptăților și apăsărilor ce

¹ Vezi pag. 53, 55, 190, ediția Seyffarth.

îndura din partea guvernelor respective. Lupta între cetățenii aceleiași patrii fu cruntă și fără intervenirea oștirii franceze, nu se știe unde ar fi putut ajunge.

Pestalozzi prevăzuse evenimentele, încă din anul 1792, după cum se poate citi în scrisoarea lui către Fellenberg (5 Decembrie 1792), în care între altele zice: «..... Trebuie să se facă totul pentru păstrarea păcii, pentru evitarea invasiilor străine și spre a asigura poporului din întreaga Elveție o libertate îndestulătoare». Dar nu fu ascultat de nimeni.

În 1798, la sosirea momentului hotărâtor, Pestalozzi își părăsise refugiul de la Neuhof și se dusesse între amicii săi politici din comunele de pe lângă lacul Zurich, unde luă o parte activă la mișcarea populară care sili pe guvernul din Zurich să abdice. El jucă mai mult rolul de conciliator oficios, în favoarea poporului, pe când amicul său Fellenberg se înrolă în partida guvernului din Berna. Din toate guvernele elvețiene singurul cel din Berna avu curajul a se opune oștirilor franceze, dar fu lesne biruit, și partizanii poporului cari erau biruitori în toată țara, în Aprilie 1798, înființară republica elvețiană în locul confederațiunii elvețiene de până atunci. Un senat și un consiliu avură puterea legislativă; puterea executivă fu încredințată unui directorat compus de cinci membri, ajutat de șase miniștri, fiecare din cele 19 cantoane ale republicei era administrat de un prefect și o cameră administrativă.

Printre bărbații distinși veniți la putere după potolirea revoluțiunii, se găseau mai mulți amici de ai lui Pestalozzi, precum directorul Legrand, din Bâle, cel mai nobil caracter în acel timp; ministrul de interne, Albert Rengger, fiul pastorelui din Gebistorf și ministrul artelor și științelor, Stapfer.

Pestalozzi chemat la orașelul Aarau de directoratul Elvetic, pe la începutul lui Mai, acel an, fu invitat să

redigeze un apel la locuitorii vechielor cantoane democratice ¹ ca să se alieze la noa constituție. Acest apel fu tipărit în 4000 de exemplare din ordinul directoratului. În acest timp i s'ar fi oferit o funcțiune foarte bună, după cum scrie dinsul în *Schwanengesang*; dinsul însă ar fi refuzat, dar în cartea sa *Cum învață Gertruda copiii săi*, el spune altfel. Sigur este că în adevăr dinsul a refuzat postul de director al școlaei normale de institutori creată de noul guvern, sub cuvânt că el vrea să încerce metoda sa mai întâiu într'o școală de copii și presentă chiar ministrului Stapfer planul unui stabiliment de educațiune, conform principiilor espuse în partea a treia a cărții „*Leonard și Gertruda*“. Guvernul promise cetățianului Pestalozzi 3000 de franci pentru crearea unui institut de educațiune. ²

Până să se înființeze institutul, el scrisese mai multe broșuri în favoarea republicei elvetice, precum un dialog asupra *desființării dijmei*; ³ un memoriu asupra *indemnărilor cuvenite victimelor vechilor guverne*; ⁴ o scriere asupra *alianței franceze*, ⁵ recomandând-o concetățenilor săi; un *manifest către poporul elvețian*.

Guvernul creând un jurnal săptămânal poporal pentru apărarea principiilor revoluțiunii, Pestalozzi fu însărcinat cu redactarea lui, având colaboratori distinși, ca Lavater, Füssli, Fischer, etc. Primul număr apăru la 8 Septembrie 1798, numit *Foaiete populară elvețică*, ⁶ în limba germană și continuă până în Fevruarie 1799, dar Pestalozzi încetă de a mai participa la redactarea

¹ Vezi Morf, t. I, p. 156—164.

² Ueber den Zehnten.

³ Ein Wort an die gesetzgebenden Räte Helvetienses.

⁴ An mein Vaterland.

⁵ An Helvetienses Volk.

⁶ Helvetisches Volksblatt.

foii de la 7 Decembre 1798, când plecă la orfelinatul de la Stanz,¹ unde fu numit de guvern, contra dorinții sale. Articolele scrise de el în acea foaie se află reproduse de Seyffarth (t. X, p. 286—326).

Pentru ca să se înțeleagă mai bine greutățile întimpinate de Pestalozzi la Stanz, dăm următoarele deslușiri asupra stării de atunci a lucrurilor.

Se știe că locuitorii Elveției sunt de origine parte germană, parte latină, și de religie parte protestanți, parte catolici, etc., dar protestanții sunt mai numeroși de cât catolicii. Cantoanele catolice n'au voit să recunoască noa constituție de bună voie, de aceea li s'a impus cu armele în luna Maiu; dar, după trei luni, o parte se resculară în ținuturile Schwytz și Nidwald. Această rescoală se făcu prin intrigile clerului catolic și cu ajutorul dat pe sub mână de Austria. Dupe noa constituție, clerul perdea *dijma*, averile i se sequestrau de stat, etc. Dupe stăruințele guvernului republican, locuitorii din Schwytz se înduplecară și depuseră armele fără nici o vârsare de sânge; pe când cei din Nidwald nu voră de loc să înțeleagă, așa că guvernul trimise contra lor armata din Schauenburg, care la 9 Septembrie 1798 merse contra orașelului Stanz.

Până aci în numărul de față.

SCRISOARE DESCHISĂ Domnului CONDURATEANU

REVISOR DE ȘCOALE LA TÎRGOVIȘTE

București, 9 Martie 1891

Domnul meu,

De și nu am onorul de a face parte din corpul didactic, totuși, printr'un simțiment de dreptate și de patriotism, nu pociu rămânea indiferent la tot ce privește

¹ Stanz, orașel elvețian cu 2000 locuitori, capitala ținutului Nidwald.

instrucțiunea publică, și prin urmare, și pe cei însărcinați cu greaoa și importanta misiune, a luminării și buneii creșterii a poporului.

Cei competenți se vor ocupa încă mult timp, precum se vede, cu modificarea legii asupra instrucțiunii publice.

Eū mă ocup, pentru un moment, cu dreptul institutorilor la pensia de retragere, de care tratează partea finală, a propunerilor mele, relative la completa amendare a legii pensiilor.

Tot într'un timp, eū mă preocup și de programul școalelor primare, prea încărcat, ca și de regulamentul acestor școale, care lasă mult de dorit; și unul și altul implicând și compromițend sănătatea copiilor, care este mai întâiū de toate, baza principală, pe care se poate intemeia o instrucțiune solidă, și pentru care imi rezerv de a nota observările mele, și de a le aduce la cunoștința cui trebuie, spre a atrage asupra-le, cea mai serioasă atențiune.

: Dacă voim să avem bunii cetățenii, matorii cugetători și virtușii luptători pentru patrie, trebuie tare să ne îngrijim, mai întâiū de sănătatea și fortificarea corpului, în paralel cu cultura inimii și a spiritului, începend de la vârsta de 3 ani, prin înmulțirea grădinelor de copii, pregătind astfel ogorul intelectual, până la timpul semănăturii, când, intrând copilul în școală, la vârsta de 7 ani, se va găsi mai apt, pentru învățatură. Ceia-ce și pentru institutor ar fi o fericire; căci progresele ce ar face copiii veniți la școală în asemenea condiții, ar fi enorme, și ușurarea ce ar simți institutorul, cu elemente pregătite în timp de patru ani, ar indoi puterile sale.

Către acestea, înmulțirea grădinelor de copii, ar fi o bine-cuvintare și pentru părinți, cari eșind dimineata la lucru, ar duce copiii la școala Fröbeliană, de unde i-ar lua seara la întoarcerea lor acasă. — Un minunat

mijloc de a nu fi reținute nici mamele sărace de a merge și ele la lucru, cu zioa.

Pe lângă avantajile ce oferă pentru institutori și pentru lucrători, aceste școli ar mai fi și scăparea săracilor copii, de multele primejdii la care sunt expuși, pe fieși care zi, lăsați singuri în case sau în strade, arși de foc, înecați sau călcați de trăsură. — Vază-se *Monitorul Oficial*, la fapte diverse. Va beneficia, într'un cuvânt, societatea întreagă, dintr'o instituțiune de bună-creștere a copiilor, în genere.

Dar mijloacele ? ! mi se va zice.

Iată-le :

Sutele de mii de copii, sunt viitorul țării; și dar țara nu poate să fie nepăsătoare de viitorul său. Ea va da, prin urmare, obolul său, localurile trebuincioase pentru aceste școli. Comunele vor fi mai fericite, având buni cetățeni. Ele dar vor contribui la formarea lor, dând instalația și întreținerea acestor școli. Părinții, vor da și ei prețul unei pâini pe zi, pentru prânzul copiilor, în schimbul unei economii mai mari, al unui câștig din lucru neîmpiedicat, al pazei vieții copiilor și al bunei creșteri a lor. — Este ușoară și dreaptă această contribuție; de care, se înțelege, că cei săraci vor fi chiar scutiți.

Până a se generaliza o asemenea instituție, ar fi mult de dorit să se înființeze o grădiniță de copii în Tirgoviște; și cel mai bun local ar fi al meu, central și spațios.

Dacă D-v. ați lua înțelegere cu primăria, eu aș ține localul la dispoziția comunei, cu jumătate chiria din suma de 1,200 lei ce valorează, după cum merg prețurile acolea, și după cum l'am avut altă dată închiriat.

D-voastră ați avea meritul mijlocirii, pentru înființarea unui institut așa de folositor; iar eu pe acela al

inițiativei și al contribuției, cu din punga mea pentru binele public.

Voiu fi fericit, dacă aceste propuneri, vor putea avea rezultatul dorit; și în așteptarea răspunsului cu care veți bine-voi a mă onora, vă rog să primiți asigurarea considerației mele celei mai distinse.

I. C. Petrescu

1, Strada Luminei

O MICĂ DARE DE SEAMĂ

Educațiunea copiilor, mi se pare că era tesa, ce D-na O. Racoviță voia să desfășure în conferința sa la Ateneul nou din București, Duminică la 10 a lunii c.

D-na O. Racoviță este (după „calendarul școlăii din 1891“) profesoare de „Economia domestică“ la Externatul secundar de fete No. 2 din București.

Constatarea personalității este neapărată la ori-ce lucrare, pentru aplețiarea meritoare a acesteia.

Un public, precum rar se poate vedea la atări conferințe, s'a adunat la Ateneu. — Amfiteatrul ca și lojele deja la 8 ore erau înțesate de lume aleasă. Nu e vorbă, majoritatea o forma tinerimea școlară din cursul secundar și de la Universitate.

D-na conferențiară își propuse să lămurească cam următoarele întrebări: 1) Ce este educațiunea? 2) Unde se face educațiunea? și de cine? 3) Cum se face educațiunea? sau care-s mijloacele de educațiune?

Cei competenți în ale pedagogiei vor observa îndată din aceste întrebări, că D-na conferențiară voi să lămurească pe public asupra întregului studiu al pedagogiei într'o singură conferință, ce ține de obicei $\frac{3}{4}$ sau cel mult o oră întreagă. Uitase on. conferențiară de acel adevăr logic, că cu cât sfera unei noțiuni este mai largă cu atâta îi este mai strimt conținutul, fondul.

Intreabă pe orî-ce profesor de pedagogie de la școalele normale din țară, dacă sunt în stare să lămurească bine toate chestiunile aci pomenite într'un an întreg?

Toți își vor răspunde, că nu știu cum să facă, ca să lumineze cum se cade pe elevii lor într'un *singur* an, asupra întregii pedagogii.

În scopul acesta toți reclamă minimul 3 ani. — Și eu care fac pedagogie în 3 ani de zile, adaug, că nici în acest timp nu poți exhauria materia pedagogică întreagă; că din contră multe chestiuni de educație fizică, morală, religioasă, estetică și națională etc., abia le poți atinge în liniamente generale, rămânând ca elevul ajuns dascăl să-și completeze cunoștințele prin citire, prin studiu propriu.

În urmare, eu nu mă mir de loc, că D-na conferențiară voind să spună tot sau prea mult, n'a putut spune nimic de valoare despre educație.

A atins chestiunile și a răspuns la ele într'un mod foarte superficial, mai ales că făcea digresiuni prea lungi de la obiect.

N'a lămurit nici problema, nici importanța, nici necesitatea, nici utilitatea educațiunii raționale; (căci este și educațiune nerațională: egoistă, despotică, pietistă, filantropică, materialistă etc.

Tot așa n'a lămurit nici una din chestiunile celelalte. Calitățile adevăratului educator (părinții, învățătorii, societățile copilului); recerințele institutelor de educațiune; diversele raporturi dintre factorii educativi (familie, școală și societate); importanța uncea și alteia; în sfîrșit nici un mijloc de educațiune (cuvîntul, deprinderile, obiceiurile, exemplele educatorului etc.). Nimic, nimic din toate acestea lămurit, și nici că se putea altfel!

Obiectul conferinței D-nei Racoviță poate da materie abundentă la 100 conferințe.

Din punctul de vedere al pedagogiei științifice, conferința aceasta este sub orî-ce critică. — Meritul D-nei Racoviță

după mine este curat de formă : — Dumniaei și-a luat curajul să varieze materiile conferințelor D-lor Ateneiști și cu materie de pedagogie. Păcat că n'a făcut acest lucru lăudabil altcineva competent ! Altul și cel de pe urmă, dar foarte important merit al D-nei conferențiere este, că n'a dat prilejul să vedem, că publicul cult al capitalei este foarte interesat de chestia educațiunii. — Pagubă că n'a putut recompensa așteptarea ! — Aplausele tineretului n'a putut împlini multele goluri ale acestei conferințe — prea prea superficiale !

V. Gr. Borgovan

Profesor de pedagogie la școala normală de
institutori

ÎNTÂIA EȘIRE CU ȘCOLARII AFARA DIN ORAȘ

Duminică, 10 Martie

Tot ce privește școlarul în natură, se imprimă mai lămurit și mai trainic în memoria sa, și „fie ce lucru la timpul său“ sunt cuvinte cari dau prilej unor astfel de eșiri din vreme în vreme, cu copiii, afară din oraș, — excursiuni cum le numesc unii.

Odată trecute „Babele“ mai nurlii anul acesta de cât fetele, nu le fie cu supărare ; e timpul cel mai potrivit pentru a eși cu școlarii afară la câmp. Lucrul acesta foarte lesnicios în orașele mai mici, presintă oare-cari dificultăți în orașele mai mari, și anume lipsa de locuri anumite unde să te poți găsi în liniște cu copiii, unde nimic să nu le sustragă atențiunea, și faptul că aceste locuri chiar dacă se găsesc, sunt foarte depărtate de centru, ba chiar și de marginile orașelor. Totuși pentru că trebuința cere, și cum bucuria, veselia ce manifestă micuții școlari aflându-se în aer liber, e o probă vădită de necesitatea acestora — mișcărilor — și o îndestulătoare monedă pentru a plăti greutățile întimpinate de noi dascălii, ori unde și ori când, excursiunile pot, și trebuie să se facă. A mai aminti că și în timpul

acestor excursiuni, trebuie să domnească ordinea ca și în clase, precum că și ele trebuie să se facă după un plan anumit, e prisoselnic.

În această primă excursiune se poate vorbi cam despre următoarele:

Anul — Anotimpuri — Primăvara, durata ei.

Caracterizarea generală — Căldura soarelui, topirea zăpezii, darea colțului său față câmpiei, livezii, grădinei, țarinei, și ocupațiunile oamenilor mai ales a celor de la țară la începutul primăverii.

Care dintre cerealele învătate se seamănă în Martie, care dintre legume?

Ce lucrări se fac la vie?

Ce, cu pomi?

Ce cu lanurile, ogoarele sau țarinile?

Ce cu grădinele? Cu florăriele, etc.

Ce plante se arată acum?

Care dintre ele sunt căutate pentru hrană? — Urzică, ciupercă, (Hamei) grăușor, pădăie, hrean, ștevie, etc.

Care pentru mirosul și frumusețea florilor? — Ghiocei, viorele, micșunele, brebenei, clopoței, călțunei, ciuboțica cucului, etc.

Care pentru leac și alte întrebuințări? — Târtâneasa, earba mare, etc.

Insecte dintre cele mai cunoscute. — Boul domnului, băli-garul, cărăbușul auriu, păiajenii, omidele, fluturii.

Ivirea *melcilor*, întrebuințarea ca hrană a unor dintre ei.

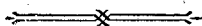
Care dintre păsările călătoare se reîntorc acum? — Aceste toate pentru a nu fi obositoare și plictisitoare să întrerup, ca și lecțiunile din clasă, fie prin cântări potrivite, vesele și reîntorcătoare la primăvară mai ales, pregătite spre acest scop — fie prin jocuri și alergări libere, în care se adună flori deosebite (atențiune la a nu lăsa pe copiii să bea apă fiind nădușiți) pe care copiii la reîntorcere privindu-le adunate în mânuce, se simt mulțumiți, fac plăcere părinților

ajungând acasă și reprivindule până să se oflească în paharele cu apă; își reamintesc cele auzite și învățate gata a-ți răspunde la un nou îndemn spre o asemenea îndeletnicire folositoare din toate punctele de vedere; adică atât ca fizic, cât și ca intelect, ba chiar ca moral, aci mai mult de cât ori unde fiind momentul bine venit, de a le înălța tinerile și nevinovatele inimă spre ziditorul a toate :

Cine oare a aflat,
Cine oare a creat,
Mândrele frumoase flori,
Cu plăcute dulci culori ?

Ion I. Onu

*Institutor al clasei a III de la școala de aplicație
din București*

PRACTICA PEDAGOGICĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj
O LECTIE DE RELIGIE (CATECHISM)

(în clasa IV-a primară a școlii de aplicație din București)

Datoriile copiilor către părinți

I. Planul

1) Repetire 2) Anunțarea materiei 3) Tratatrea 4) Resumatul 5) Citirea din carte 6) O instorioară relativă la iubirea și mulțumirea către părinți.

II. *Tratatrea.* 1) Ce e onoarea, N.? Fie-care om trebuie să aibă onoare? Cum se poate considera un om fără onoare? De ce trebuie dar să se ferească ori ce om? Și cum se va-tămă onoarea altui om? Ce va să zică a turbura viața altuia? Cum se turbură viața altuia?

III. *Vom învăța mai departe.* (Sfaturi). Tot așa de mari ați fost voi și mai înainte? Și cum mai erați încă? (slabi, neputincioși). Aveați nevoie de vr'un ajutor? Și ce ajutoare primiați, N.? De la cine? Cine vă apăra de foc? Mai în

urmă, cine v'a dat la școală? Dar toți copiii pot umbla la școală? Ce trebuie să facă acei ce nu umblă la școală? (să înv. o meserie). Când sunteți bolnavi, cine veghiază la patul vostru? Cine varsă lacrimi când sunteți în vr'o nenorocire? Vedeți, dragii mei, cine poate fi mai bun pentru voi, după a tot puternicul Dumnezeu? Cine credeți voi, că este în locul lui Dumnezeu aici pe pământ?

Luați seama primind atâtea bunuri de la ei, aveți și voi, dragii mei, niște datorii către ei. Ce poruncește D-zeu în a cincea poruncă? Ce puteți trage din această poruncă? Ce trebuie să facă dar părinților copiii lor? (Să-i onoreze). Altceva? (Să-i iubească, să-i asculte și să le mulțumească). Bine!

Mi-a spus unul că trebuie să-i onorați. Ne putem noi onora pe noi înșine? Dar pe alți oameni? Și cum îi putem onora? Dar pe părinți îi puteți onora? Și cum arătați că onorați pe părinții voștri? (Făcând fapte bune). În al cui loc ați spus că sunt părinții aci pe pământ? Onorând dar pe părinți, pe cine mai onorați încă? Ce-am spus acum că trebuie să facă părinților copiii lor? (Să-i onoreze). Bine! — Ce trebuie să le mai facă încă? (Să-i iubească). Cum arătați că iubiți pe părinți? Bine!

Ce trebuie să le mai facă? (Să-i asculte). Gândiți-vă, cum să-i asculte însă? (de bună voce, sau fără murmur). Bine! Părinții vă îndeamnă totdeauna la fapte bune și îndemnându-vă totdeauna la fapte bune, ce trebuie să faceți dar? Până acum, ce ați spus că trebuie să faceți părinților? (Să-i onorăm, să-i iubim și să-i ascultăm). Bine.

Ca să putem trăi, ce ne trebuiesc? (hrană, îmbrăcăminte, locuință etc.). Dar mai înainte de acestea? (Sănătate). Cine ne dă sănătate? Cine vă dă și vouă sănătate? (Dumnezeu). Dar hrană, locuință, îmbrăcăminte etc., cine le dă copiilor? (Părinții). Așa dar după Dumnezeu cine dă copiilor cele mai multe bunuri? Pentru bunurile primite de la Dumnezeu și de la părinți, ce trebuie să facă copiii? Mai întâi cui? Și apoi? (Părinților). Bine.

Ascultați, Domnul nostru Isus Ch. când era să moară pe

cruce a încredințat pe mama sa, Maria Fecioară, unuia din apostolii săi, ca să îngrijească de ea, nevoind să o lase fără nici un ajutor în lume. Ce vedeți voi de aici ? Și ce morală puteți trage ? bine. Ce trebuie să mai facă părinților copiii ? (să le mulțumească). Dar mai înainte ce am învățat ? (Să-î onoreze, să-î iubească, și să-î asculte). Încă o dată, ce trebuie să facă copiii părinților ? Și tu N. ? (Până ce li se imprimă bine aceste patru datorii).

Pausă. Cântări religioase ca : Sf. Dumnezeule, Mărire Tatălui etc. Mișcări gimnastice.

IV. *Resumat.* Despre ce am învățat noi azi ? Ce fac copiii părinților ? (Le dau ce le trebuie). Făcându-le atât bine, ce datorii au copiii către părinți ? (Să-î onoreze, să-î iubească, să-î asculte și să le mulțumească). Încă o dată N. ? etc. bine.

Țineți minte, dragii mei, aceste datorii sfinte ce le aveți către părinții voștri. Ce am învățat azi se află și în „Catechismul“ vostru. Citirea și explicarea a câte unui cuvânt din carte, (pag. 24, § 2.)

Drept, luați seamă : O să vă spun o istorioară care se potrivește la lecția noastră de azi. Maria Teresia, împărăteasa Austriei, (încotro vine Austria de la noi ? Sunt azi țări de acelea unde guvernează o femeie ? Și la noi tot așa e ? Dar cum, N ? bine. Care e capitala Austriei ?) Maria Teresia s'a dus să inspecteze o școală din Viena. Ajungând la școală, întrebă pe directorul școlii : „Care elevi se poartă mai bine ?“ „Măria Ta, zise directorul, toți sunt buni și silitori, însă cel (mai) dintâi e tînărul Vucasevicî din Dalmația“. (Arătați-mi pe hartă Dalmația ! N. Ce capitală are ? bine). „Bravo ! tinere dalmațian“ zise împărăteasa, privindu-l. Apoi îi dete ca dar 12 Galbeni și îl laudă. După câțva timp împărăteasa, visitând din nou acea școală, chemă pe Vucasevicî la sine, și îl întrebă, că ce-a făcut cu banii primiți. El se roși și tăcu. „Spune drept“ zise împărăteasa : „așa-î că ai perdut banii în joc ?“ Nu, răspuse tînărul, ci i-am trimis tatălui meu. „Cine este tatăl tău ?“ „Tatăl meu, zise

Vucasevič, a fost locotenent în armata Măriei Tale, însă devenind bolnav într'o luptă, trăește în Dalmația acum cu o mică pensiune“. „Ești un băiat foarte bun“, zise împărăteasa; „adu hârtie, cerneală și condei și scrie ce-ți voi dicta eu“. „Dragă tată, scrisoarea ce ți-o trimit, este dictată de împărăteasa. Purtarea și silința mea și mai ales văzând iubirea și mulțămirea mea către tine, a hotărît ca să primești o pensie lunară de 200 lei; iar mie mi-a dat ca dar 12 galbeni“. Vucasevič terminând școala, se făcu ofițer și deveni un mare general.

(Se istorisește în urmă și de mai mulți elevi). Ce morală puteți trage voi din această istorioară ? (iubirea și mulțămirea către părinți).

7 Februarie 1891, București.

Propunător: P. V. Vasiliu

O OCHIRE ASUPRA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI REAL

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Să aruncăm o privire asupra acestui învățămînt, mult timp acoperit de vëlul desinteresării. Să cercetăm întâi acest obiect, și să vedem, de unde-și ia el origina ? Este el un obiect nou, sau vechimea lui se perde în timpurile trecute ?

Deschizînd cărțile, cari ne leagă de trecut, și cari ne expun, cum s'a prezentat strămoșii noștri, fazele prin cari ei au trecut, precum și gradele de civilizațiune, la cari au ajuns, constatăm, că cel dintâi, care atinge puțin necesitatea acestui obiect este *Montaigne* (1533—1592), care prin o critică mușcătoare, caută a îndrepta modul de învățare al timpului său. El nu se ocupă în special de acest învățămînt, ci face mai mult o critică asupra învățămîntului în general; l-am pomenit însă fiindcă din modul lui de critică, reese oare cum necesitatea acestui învățămînt. Acela, care aruncă însă prima scântee în favorul acestui învățămînt, și care s'a ocupat într'un mod mai special, stabilind niște principii relative, a fost *Baco* (1561—1626), engles de origină.

A fost destul, ca această idee să se emită, pentru ca marii pedagogi ai Germaniei, să facă us de ea și să o desvolte mai departe. Nu mai pomenesc pe pedagogii de o valoare mică, cari și-au pus toate silințele pentru a arăta importanța cea mare a acestui obiect, mă voi opri numai la cel mai însemnat dintre ei, la *Comenius*, care trăește prin secolul al 17-lea. Acesta ne atrage mai mult atențiunea asupra, acestui obiect, și este cel dintâi, care ne face să ne îndreptăm privirile către natură, care ne oferă cel mai bogat și cel mai eminent material. El zice, „nici o vorbă fără obiect“. Incepe a striga cu glas tare, „nici un mecanism al memoriei, ci activitate intelectuală“.

Sistemul lui Comenius a fost mai târziu perfecționat de Pestalozzi. N'au fost de ajuns acești oameni mari, pentru a deștepta omenirea din letargia, de care era cuprinsă. A trebuit, ca în urma lor să vie alții, cari să lupte cu o energie și mai mare. Printre aceștia trebuie să menționăm pe *Diesterveg* și mai cu seamă pe *Lüben*, de la care datează introducerea acestui obiect, în cursul primar. La strigătul lui toți au început a-și îndrepta atențiunea asupra acestui învățămînt. Convinși de însemnătatea lui toți s'au grăbit a-l introduce prin școale, ca unul din cele mai indispensabile obiecte.

Ținînd cont de timpul, când a trăit Lüben, constatăm, că între anii 1840 și 1850 acest obiect se introdusese în cursul primar din Germania.

Să vedem ce avînt a luat la noi acest învățămînt.

Să cercetăm programa cursului primar, și să vedem tolează ea acest obiect ?

Dacă vom cerceta, constatăm, că acest obiect figurează în programa cursului primar, dar trebuie să mărturisim, că se face numai abus de dînsul, încărcându-se memoria elevilor cu cuvinte seci.

La nici un obiect nu ai ocazia de a-ți motiva aserțiunile așa, ca la învățămîntul real. Natura ne stă la dispoziție. Di-

feritele produse, cari ne înconjoară, nu constituiesc ele un material destul de vast și destul de interesant, pentru a putea profita de el? Nu numai atâta, dar chiar necesitatea ne îndrumază, către acest învățământ, căci este ignorant, ca lucrurile, de cari ne folosim, să ne fie necunoscute. Și afară de aceasta unul din principiile didactice ne spune, ca învățământul să fie practic. Aici prin urmare avem ocazia de a satisface acest principiu. Deviza școlii de astăzi nu este ca copilul să învețe științe moarte, cari să nu producă nici un rod, ci cunoștințe practice.

Cum vom împărți acest material? Insași natura ne vine în ajutor: în zadar, am voi să tratăm iarna o floare, căci copilul nu se va alege cu nimic, dacă nu se va face aceasta atunci, când el va avea ocazia s'o observe și s'o examineze în natură, din toate punctele de vedere. Prin urmare vom împărți astfel materialul, ca fie-care grupă de produse, ce se tratează în cutare anotimp, să corespundă acestuia.

Vedem prin urmare, că natura ne oferă materialul, ba ce e mai mult, pentru mai multă facilitate, ni-l și sistematizează.

Când ne stați așa dar la dispoziție atâtea mijloace, ce ne împiedecă de a-l putea aplica cu succes? Oare necesitatea de a cunoaște produsele naturii, modul lor de dezvoltare, toate acestea nu contribuiesc la dezvoltarea simțului de observare, precum și la perfecționarea lui? Deosebiri și asemănările, ce există între ele, nu conduc pe elev la cugetare, și de aici la judecată? Toate acestea sunt netăgăduite. Microbul nu există aici. Nici nu mă voi încerca a-l aminti, las să se înțeleagă....

Produsele naturii sunt prea vaste, pentru a le putea trece în revistă pe toate. Ne vom mărgini numai la acelea, cari implică necesitatea de a le cunoaște, și cari au o importanță mai mare. Vom merge prin urmare treptat, tratând produsele naturii, precum și fenomenele produse de ea. Tratând toate acestea am terminat oare acest obiect? Nicidecum. Noi știm, că fie-care fenomen natural, este produs de o cauză

oare care și că fie-care cauză are un efect. Prin urmare materialul, care va întregi acest învățămînt, vor fi cauzele, cari produc diferitele fenomene, precum și efectele lor. Când învățămîntul real a ajuns în acest stadiu poartă numele de Fizică. Aici natura ne părăsește. În cazul acesta ne vedem siliți a ne procura oare cari instrumente. Prin urmare aici dăm de o pedică capitală. Chiar cel mai inteligent și mai experimentat dascăl se vede pus în imposibilitate de a le aplica.

Înainte de toate ar fi prin urmare de o absolută necesitate de a prevedea școalele primare cu toate aparatele didactice indispensabile și atunci progresul ar fi vădit. Mai cu seamă la învățămîntul real, care în cazul acesta, ar deveni cel mai ușor obiect. Am observat chiar din experiență, că singurul obiect, ce copiii pot învăța bine este învățămîntul real, și aceasta spre mai mare mirare, am constatat-o chiar și la tîmpiți.

Prin urmare ar fi regretabil de a mai lăsa și în viitor acest obiect în starea aceasta. Cel puțin, dacă până în prezent n'am făcut nimic în folosul lui, să luăm o alt-fel de atitudine în viitor!

Să ne încercăm dar cu toții și să muncim în direcția învățămîntului practic și rațional. Să arătăm și noi lumii, că, de și suntem un popor mic, cu toate acestea în civilizație ne putem avînta la nivelul, la care stau alte popoare. Să dăm mai multă importanță pedagogiei. Să facem, ca pe viitor autorii acestor cărți să nu se teamă, că dacă le vor scoate la lumină, vor deveni prada șoarecilor prin librării!

Să vedem acum pe scurt metoda, care ar trebui urmată în predarea fizicii, ce ni se prezintă, ca partea cea mai grea de tratat.

Cu instrumentele, cari ne stau la dispoziție vom căuta a produce diferitele fenomene. După producerea lor vom reflecta asupra cauzelor cari le produc. Aflînd cauzele, stabilim legile, pe cari se razimă. Legile acestea însă vor ră-

mânea niște simple vorbe memorisate, dacă nu vom lăsa pe elevi să vadă, că așa este și nu alt-fel. Prin urmare, de sine se înțelege că experiențele vor juca primul rol. Aceste experiențe să fie cât mai multe, și dacă se poate să le facă chiar elevii, căci este recunoscut, că ce am făcut cu mâinile noastre lasă o urmă neștersă în memorie.

După acestea se fac aplicări practice.

Disponând fie-care școală de aparatele didactice și urmând acest metod, cred, că rezultatele, sau roadele muncii, vor fi netăgăduite, bine înțeles, dacă înainte de toate învățătorul își cunoaște rolul misiunii sale.

Gh. Cherciu.

Conferința învățătorilor din plasa Branîștea județul Iași

La 3 a corenteii, s'a ținut în localul școlii din comuna Stâncă, conferința pe plasă a învățătorilor, luându-se în discuțiune o propunere încă din conferința anterioară: *Cari sunt mijloacele ca frecventarea elevilor să fie regulată*, și în urma mai multor discuțiuni, la care au luat parte, D-nii: P. Hușanu, I. T. Popovici, G. T. Popovici și preotul C. Ionescu, s'au stabilit următoarele:

I. A se cere autorităților respective prin D-l revisor școlar, ca în fie-care comună să se numească pe cătune, câte un locuitor, preferindu-se cei cu știință de carte, care în schimbul unei scutiri de strajă, de serviciul de milițian sau altele; să fie obligați a executa zilnic copiii ce sunt înscriși și ceruți de învățător.

II. Ca autoritățile comunale să fie îndatorate, a prevedea în bugetele comunale, câte o mică sumă, cu care să se înlesnească copiii lipsiți de mijloace.

Conferința viitoare se va ține în localul școlii din Măcărești, în ziua de 25 Aprilie, a. c. Subiectul discuțiunii va

fi: *Cum trebuie să procedeze învățătorul cu educația copilului, față cu cea din casa părintească.*

(Semnat) Vice-președinte. **G. T. Popovici.**

Secretar, GR. BANTAȘ.

Membri prezenți : { *I. Th. Popovici.*
P. Hușanu.
Ec. Rotta.
D. Rotta.
M. Stoica.
C. Macsim.

P. S. Odată cu conferința aceasta, s'a numit o comisiune de învățători, ca să formuleze un memoriu în ceea ce privește următoarele trei puncte : a) Cari sunt mijloacele ca frecventarea elevilor să fie regulată, b) Cum trebuie să procedeze învățătorul cu educația copilului, față cu cea din casa părintească, c) Prin ce anume chip, s'ar putea procura elevilor nevoiași cărți și haine.

D I V E R S E

O nouă pilă economică. — Această pilă economică e tot atât de puternică ca și elementul Leclanché și e foarte durabilă.

Cumpărați o cantitate îndestulătoare de peroxyd de manganesă și spargeți-o în bucăți de mărimea unei mazăre, amestecați-le cu părți egale de cărbune de cornută (format de fum) de asemenea redus în mici bucăți. Puneți toate acestea într'un săculeț de pânză în mijlocul căruia e plantată o bucată de cărbune de cornută care va servi de electrod. Toate acestea puneți-le într'un bocal (borcănaș) de dulceață, la care adăugați un baston de zinc și o soluție de chlorhydrat de amoniac.

C'un astfel de element puteți instala o sonerie care va putea dura lung timp. Puteți face orice experiențe cu atari pile.

ISTORIA UNUI DUMICAT de PÂINE

Acesta este numele unui elegant volum, de aproape 300 pagini, tipărit pe hârtie chamois, apărut acuma, prelucrat în românește de domnul Eniü-Bălteanu.¹

Această carte este unică în felul ei până acum în limba românească.

Este cea mai nemerită carte pentru bibliotecile populare. Este scrisă într'un stil curat românesc și care poate fi înțeles nu numai de oamenii cu două trei clase primare, ci și de persoanele fără știință de carte, destul să li se citească de altcineva rar și deslușit.

Scopul ce urmărește această carte e ca omul să se cunoască pe sine însuși: să cunoască funcțiunile organelor sale și mai ales ale celor digestive, să afle cum se fabrică sângele, cum se pune în circulațiune și cum hrănește el organismul corpului, cum se produce respirațiunea aerului în plămâni, dar partea cea mai însemnată este cum se face digestiunea și estragerăa părților hrănitoare din cea ce mănâncă și bea omul, adică ce se petrece cu *dumicații*, cu imbucăturile, ce introducem în stomacul nostru; de aci numele de Istoria unui dumicat de pâine.

Cititorii revistei pedagogice „*Lumină pentru toți*“, au mai făcut cunoștință cu subiectul acestei cărți sub numele de „*Știința la îndemâna tuturor*“.

Bibliografalul

¹ Depositul la administrația acestei reviste. De vânzare în toate librăriile cu 2 l. și 50 b. Prin poștă 3 lei, iar pentru abonații revistei 2.50 prin poștă, dacă au plătit abonamentul.

LISTĂ DE ABONAȚII CARI AŪ PLĂTIT

Chit. No.	1836	D-nu	I. Săndulescu, Scăești, Dolj.	lei	10	—
"	"	"	Ștef. Morărescu, V. Lungă, Dămb.	"	12	—
"	"	"	A. Bărșsan, Loco, Revisor Școlar.	"	6	—
"	"	"	I. Dimitrescu, Cióra-Doicești, Br.	"	12	—
"	"	"	N. Bradea, Cărăpuști, Tut.	"	5	—
"	"	"	Istratescu, Cab. Dămb.	"	12	—
"	"	"	Dan Iordănescu, Jilave, Ial.	"	12	—
"	"	"	G. F. Popovici, Goloești, Ias.	"	6	—
"	"	"	I. F. Popovici, Cărpiți-St., Iaș.	"	12	—
"	"	"	Popescu Al., Institutur.	"	6	—
"	"	"	Protea Dimitrescu,	"	6	—
"	"	"	I. Pronian, Călărași	"	6	—
"	"	"	G. Țibuleac, Craiova,	"	24	—
"	"	"	I. Vlădescu, Boteni, Muscel,	"	24	—
"	"	"	1820 Onor. Administrație a Domeniului Coronei.	"	12	—
"	"	"	1819 D-nu I. Manliu Loco	"	12	—
5	"	"	D. Pompeiù idem, institutor.	"	6	—
"	"	"	Moscu Ascher, Loco	"	12	—
"	"	"	D. Orbescu,	"	6	—
"	"	"	General Manu,	"	12	—
"	"	"	Dr. Măgureanu,	"	12	—
"	"	"	Marinescu Bragadiru,	"	12	—
"	"	"	I. Beiu, Institutur, Loco,	"	12	—
"	"	"	1799 Smedeanu,	"	12	—
"	"	"	1793 Petrescu, secretarul M. S. R.	"	12	—
"	"	"	1791 M. S. Regina,	"	12	—
"	"	"	1787 M. S. Regele,	"	12	—
"	"	"	1807 D-nu D. Vera, Loco	"	12	—
"	"	"	1809 Iordache Ionescu, Loco.	"	12	—

APROBAT DE CONSILIUL MEDICAL SUPERIOR

MEDALIA DE AUR

VINUL COPIILOR

preparat de

CHR. ALESSANDRIU

Farmacistul Curteii Regale

Etatea cea fragedă a copiilor ȳ face a se îmbolnăvi ușor; pentru a preîntîmpina Maladiile se recomandă acest VIN tutulor copiilor de la etatea de 6 luni în sus; tinerelor fete le ajută la buna desvoltare a corpului, întăresce oasele și dă putere mușchilor.

PREȚUL 3 LEI

De vînzare en gros și detail la *Farmacia ALESSANDRIU*, București, Calea Victoriei 77, (Cișmeaua Roșie).

DETAIL LA TOATE FARMACIILE

A. se observa marca și numărul fabricațiunii

LA . LIBRARIEA SCOALELOR se găsesc sau se procură pre lângă celelalte cărți și cele următoare cari sunt proprietatea acestei reviste :

	Lei B.		Lei B.
Metodica științelor matematice pentru institutori învățători și normaliști, de V. Gr. Borgovan.	1,00	banii la cele de la 1,50 în sus până la 3 sau 4 lei. Revista pedagogică „Lumină pentru toți“.	
Anecdote populare , de Th. D. Speranția.	4,00	Anul I legat 8 lei și nelegat	7,—
Anecdote populare , de Th. D. Speranția ediția de lux.	5,00	› II legat	15,—
Cheia cărții sau Abecedar românesc de Th. D. Speranția	0,30	› III legat.	12,—
Studiu asupra poezii didactice la Eleni de Eniu Bălceanu	4,00	› IV legat.	12,—
Istoria unui Duminic de pâine sau Viața Internă a omului în românește de Eniu D. Bălceanu	2,50	› V legat.	14,—
Cărticica I din conductorul metodei de a învăța pecopii cu înlesnire citirea și scrierea	0,35	› VI abonament pe un an	12,00
Lecția I (Floarea) din învățăm. intuitiv	0,20	Indreptar teoretic și practic al învățămîntului intuitiv de V. Gr. Borgovan, lei 4, iar prin poștă lei	4,20
Lecția II (Mincea) , din învățăm. intuitiv	0,30	Lucrul manual în școalele prim. de S. Ionescu	0 50
Lecția III (Cubul) din învățăm. intuitiv	0,20	Poesiile Copiilor , adunate de Maria Eniu Bălceanu, broșată.	0,80
Lecția IV (cilindrul, sfera și cercul) din învățăm. intuitiv.	0,20	Cartonată.	1,00
Carmen Sylva , biografie	0,40	Legată de lux.	1,50
Davila , biografie.	0,50	Această cărticică cuprinde poezioare române, franceze și germane, potrivite pentru etatea copiilor din clasele primare. Poesiile streine sunt traduse și în românește.	
Cărticica I diu studiul naturii	0,20	Carte de rugăciuni , format elegant și portativ, cuprinzând, pe lângă toate rugăciunile, și orânduile comunicăturii, liturגיע, etc., Tedeum școlar, Epistolia, visul, etc. Se vinde broșată 1,20. Iar legată cu lei 2,50; 3,50; 4,00, etc.	
Discurs asupra stilului de Bufon , tradus	0,30	Conductorul învățătorului de Ioneanu.	1,00
NB. Toate aceste 9 bucăți din urmă sunt de Eniu-Bălceanu, prin poștă se adaugă 6 bani la aceste mic, 10 bani la scrierile cam de un leu, 20 de		Istoria saeră p. cl. II și III prim. de Gilorteanu.	0,40

TIPOGRAFIA THOMA BASILESCU

BUCURESCI

111, BULEVARDUL ELISABETA, 111

Acest stabiliment fiind asortat din nou cu cele mai frumoase caracterere de litere franceze, imprimă tot felul de cărți didactice, cu prețurile cele mai scăzute.